

לקראת שבוע מלכתא

פנינים לפרשת חיי שרה פ"ה | גליון מס' 457 | סיפורים ופנינים מרתקים | לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

פעם אחת נכנסתי למרון, ועוד לפני שהספקתי להתמקם הוא מיד ביקש ממני, כמו חיכה שמישהו ייכנס לפה כדי שיוכל לבקש ממנו: "תגיד לי, יש לך חרב???" אני חשבתי שאני חולם. אמרתי לראש הישיבה, "מה???" חרב???" והוא משיב לי בחיוב: "כן, אני צריך חרב גדולה וחזקה"

ראש ישיבת 'אמרי משה' הגאון רבי יהושע מישקובסקי שליט"א, תלמידו ובן ביתו של מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, על אופן ההסתכלות והתייחסות של מרן זצ"ל לסוגיית ההשתדלות בפרנסה | חלק ב'

להיות עשיר, יזכה בהגרלה, זה לא משנה באיזה מספר הוא ייבחר, כי המספר שייצא בהגרלה יהיה המספר שהוא בחר בו, שהרי נגזרה עליו עשירות!".

הוסיף מרן ונתן לו דוגמה: "בתקופה בה התגוררתי בשווייץ, היה שם אחד שניהל חנות גרביים, והוא הרוויח שם סכומי כסף גדולים, יותר ממה שמרוויחים במכירת יהלומים! אבל אחרי תקופה מישהו שראה את גודל ההצלחה של העסק וכתוצאה מכך קנה במחיר גבוה את אותה חנות, ומאותו רגע החל העסק להפסיד ולהפסיד עד שאחרי תקופה לא ארוכה 'גארנישט געבליבן', לא נשאר כלום!!!".

יעקב א. לוסטיגמן

בשבוע שעבר הבאנו כאן שיחה מרתקת עם ראש ישיבת 'אמרי משה' הגאון רבי יהושע מישקובסקי שליט"א, כתלמידו ובן ביתו של מרן רבינו ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, וכבן לתלמידו הקרוב הגה"צ רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א, משגיח דישיבת 'ארחות תורה'. השבוע אנחנו זוכים להביא את המשכה של אותה שיחה.

בחלקה הקודם של השיחה, עסק ראש הישיבה שליט"א בגישתו של מרן זצ"ל לגבי כסף ורכוש, והפעם נמשיך באותו הכיוון, עם מתן דגש על סוגיית ההשתדלות בפרנסה ועניינים המסתעפים מממנה תוך כדי השיחה.

"היתה תקופה שבראשות 'מפעל הפיס' עמד עוזי דיין, לו היה קשר חם עם הציבור החרדי, והוא היה מפנה חלק מתקציבי המפעל לטובת הקמת מוסדות תורה וחסד. הייתי כשהכניסו אותו להתברך מפיו של מרן ראש הישיבה זצ"ל, וראש הישיבה ניהל עמו שיחה במהלכה התעניין איך עובדת הגרלת הלוטו.

תוך כדי הדברים, סיפר דיין לראש הישיבה שיש אנשים שממלאים 'מספרי מזל' בכרטיס שלהם, כמו תאריך הלידה, או התאריך שבו הם התחתנו וכדו', מתוך מחשבה שהמספר הזה יביא להם מזל.

"ראש הישיבה עצר את ההסבר ואמר לו כך: "אתה צריך להבין, אין מספרים שזוכים בהגרלה! יש אנשים שזוכים! אדם שנגזר עליו

כמה זמן ייקח לך ללמוד רפואה?

בהזדמנות אחרת נכנסו אצל מרן קבוצה של בחורים ישיבה מצרפת שהגיעו ללמוד בישיבת בארץ, ולאחר תקופה שבו לארצם. לפני שישבו לצרפת הם הגיעו להתברך מפי מרן. שאל רבינו כל אחד ואחד מהם מה התוכניות שלו ומה הוא הולך לעשות כשיחזור לצרפת, ואחד מהם השיב לו שהוא הולך ללמוד רפואה, כי רצונו להיות רופא.

הסתכל עליו ראש הישיבה בתמיהה ושאל: אתה רוצה ללמוד? למה שלא תלמד תורה?"

נענה הבחור והסביר שהוא צריך לדאוג לפרנסה, כשיהיה רופא הוא יוכל להתפרנס מזה בצורה טובה, מלימוד תורה לא מתפרנסים... החל מרן לחקור אותו: "כמה זמן ייקח לך ללמוד רפואה?", והבחור השיב שמדובר בתהליך שלוקח שש שנים. "ולאחר מכן תוכל להתחיל מיד לעבוד כרופא? ודאי שלא! אתה תצטרך להתלוות לרופאים ותיקים, ולהשקיע בלימוד המעשי של רפואה, מתי תסיים את כל הלימודים ותהיה רופא מן המניין? ואחרי שכבר כן תהיה רופא, כמה שנים תוכל לעבוד במקצוע? הרי בסופו של דבר יוצאים לפנסיה, לא מעסיקים רופאים זקנים... המקסימום שתוכל לעבוד במקצוע הזה הוא 50 שנה, ובשביל זה אתה מוכן ללמוד שש שנים שבהן לא תרוויח כלום ורק תשקיע ותשקיע..."

"אם אתה מאמין ששווה להשקיע שש שנים שבהן אתה לא מתפרנס כדי לעבוד 50 שנה, כמה שווה להשקיע כדי להרוויח נצח נצחים בגן עדן???"

בעסער מ'זאל גנבענן", יותר טוב שיגנבו כסף

התבקשתי פעם לשאול את מרן בשמו של מוסד לימודים כלשהו, לגבי השתלמות של בנות סמינר במקצועות שונים. דובר אז על השתלמות אקדמית, כשמצד אחד מי שתקבל תעודה של אותו מוסד לאחר השתלמות כזאת תוכל להכפיל ולשלוש את משכורתה, ומצד שני הקורס הזה אמור היה לכלול גם כמה הרצאות מפי מרצים חילוניים עם תכנים בעייתיים. האם בשביל שתהיה פרנסתן מצויה ברווח אפשר להקל בזה קצת, או לא.

ענה לי ראש הישיבה "בעסער מ'זאל גנבענן", יותר טוב שיגנבו כסף במקום להרוויח אותו על ידי לימודים לא כשרים.

שאלתי את מרן למה עדיף לגנוב, הוא יכול היה לומר שזה כמו לגנוב, אבל למה זה יותר גרוע מגניבה? והשיב לי שעל גניבה אפשר לעשות תשובה, אפשר להחזיר את הכסף, יש מקרים שצריכים לשלם כפל או תשלומי ארבעה וחמישה, אבל בסופו של דבר אפשר לפתור את זה עם כסף וכמובן לעשות תשובה. אבל הרצאות שמחדירות דעות לא טובות וקריחות ביראת שמים, הרי זה 'כל באיה לא ישובו'!

הוסיף מרן וסיפר לי: "כשהיינו ילדים היה שיר שהיו שרים 'פול פרנסות וייניג ברכות'", כלומר הרבה עבודות ומעט ברכה בכסף.

סיפר לי בן ביתו המסור של מרן, רבי יצחק לווינשטיין זצ"ל, שכשהוא היה צריך לעבור לדירה מרווחת עם פער כספי ניכר וגם כבר היה בשלב של מחשבות על הוצאות של חתונות הילדים שלו, הוא פנה

למרן עם בקשה מאוד מיוחדת: "הרי אנחנו יודעים שתפילותיו של ראש הישיבה מתקיימות, ולכן אני מבקש שראש הישיבה יתפלל עלי שאזכה בלוטו! אני אקנה כרטיס והראש ישיבה יתפלל שאזכה בכמה מיליוני שקלים, מהכסף הזה אקנה דירה אחת לכל אחד מילדי, ולא אקח את היתר לחיי פאר אלא את השאר אתן מיידית לראש הישיבה שיחלקו לצדקה, אני רק מבקש שראש הישיבה יתפלל על כך, ובטוחני שכך אכן יהיה אם ראש הישיבה יסכים".

ראש הישיבה שמע את הבקשה, ואמר לו "בסדר, אני מסכים. בלי נדר אתפלל על זה, ואני מקווה שבאמת תזכה בלוטו".

רבי יצחק כמובן שמח שמחה גדולה מאוד, הנה הוא פטר את כל הסוגיא של נישואי ילדים בשיחה אחת עם מרן. והרי בדרך כלל מרן מגיב מאוד בחריפות על כל האמירות הללו שתפילותיו מתקיימות וצדיק גוזר וכו' וכאן הוא נעתר בחפץ לב, לא היה לו ספק שהתפילות של ראש הישיבה אכן יתגשמו וזה אומר שהוא כבר מסודר עם דירות לכל הילדים.

אחרי כמה דקות החל ראש הישיבה לתת לו 'הדרכה', מה עושים כשיש בעיות קשות עם רפואה ואחד מבני המשפחה חולה חלילה, ומה עושים כשאחד הילדים מתחיל לזלזל בלימודים ומהישיבה רוצים לסלק אותו, ומה עושים כשהשולם בית מתערער...

רבי יצחק נחרד

רבי יצחק נחרד: "למה ראש הישיבה מאחל לי דברים כאלו", הוא שאל בחרדה גדולה, ומרן השיב לו "חס ושלום, אני לא מאחל לך שום דבר מכל אלה, אבל תדע שכל עיקר ביאתנו לזה העולם הוא כדי להתמודד עם נסיונות, חיים בלי התמודדות ונסיונות יש רק למלאכים בשמיים ולכל אחד יש נסיונות והתמודדות עם קשיים, במקרים רבים הקושי הוא כספי, אבל אתה מתפלל שלא יהיה לך שום קושי כספי, ולכן אני רוצה שתדע שאין ספק כי במקומו יבואו קשיים אחרים, אז אתה צריך להיות מוכן אליהם, כי לא הורגלת להתמודד עם קשיים כאלו!". והוסיף מרן ואמר לו, האמן לי כי הקשיים הכי פחות גרועים זה קשיים כלכליים, מחלות ח"ו וצער גידול בנים כשאינם הולכים בדרך הישר קשים פי כמה.

כששמע את הדברים הללו, אמר רבי יצחק למרן "אם כך אני חוזר בך, ומבקש שראש הישיבה לא יתפלל עלי, אני לא רוצה לזכות בלוטו, עדיפים לי הקשיים הכספיים מכל הקשיים האחרים שהזכיר ראש הישיבה".

תקופה אח"כ חזרתי למרן על המעשה הזה ושאלתי אם כן, מה הפשט במה שאנחנו מתפללים כל יום ומבקשים "ואל תביאנו לא לידי ניסיון ולא לידי ביזיון", הרי אין דבר כזה שאדם חי בלי ניסיונות ואם כן זו תפילת שווא...

השיב לי מרן שהוא התייחס לשאלה הזאת בספרו 'מלא פי תהלתך', בו הוא עוסק בנושא של תפילה, ומסביר שהכוונה היא שלא יהיו ניסיונות כאלו שאנחנו לא יכולים לעמוד בהם, אלא ניסיונות קלים יותר, שנוכל להתגבר עליהם וממילא הם לא יפילו אותנו ממקומו בעבודת ה'.

לקנות דירה במחיר מאוד מאוד זול, עם תשלום מינימלי, כשאת כל היתר צריכים לשלם רק בקבלת המפתח, שאז כבר אפשר להשכיר את הדירה לאחרים ובדמי השכירות לשלם את התשלומים על הדירה. המשמעות היא שלא צריכים להביא כמעט כסף מהבית, זאת השקעה שממש מכסה את עצמה, מה אומר ראש הישיבה, כדאי להיכנס לזה או לא???

שאל אותי מרן: "אבל מאיפה תשלם את הכסף לקבלן? הרי אתה לא יכול לשלם לו את זה בתשלומים חודשיים לאורך שנים..."

אמרת למרן, מה הבעיה? לוקחים משכנתא!

הוא הזדעזע מהרעיון: "משכנתא? ריבית?!!!"

"אבל הראש ישיבה", טענתי בפניו, הרי כולם עושים את זה, כולם לוקחים משכנתא כדי לקנות דירה, סומכים על היתר עיסקא כמובן".

השיב לי ראש הישיבה תשובה שבעצם היא הוראה ברורה לכל מי שחושב להשקיע כספים למטרות רווח, כדאי מאוד ללמוד את התשובה הזאת כי היא עושה סדר בעניין:

"לקחת משכנתא זה לא דבר חלק", אמר מרן, "אלא מאי? כשאדם הופך לבעל חוב הוא חייב להסתמך על קולות, כמו היתר עסקא וכדו'. "אבל אתה לא מדבר על משהו הכרחי, אלא על השתדלות לפרנסה. השתדלות עושים רק בדרך שהיא כשרה לכתחילה בלי לחפש קולות! אם עושים השתדלות במה שהוא לא לכתחילה, אין בזה ברכה!"

כמובן שעשיתי עצתו של מרן, והתחלתי להקדיש סכומי כסף קטנים לטובת גמ"ח הלוואות. אט אט הצטבר בגמ"ח סכום כסף משמעותי, וכשסיפרתי על כך לחבר הוא אמר לי שאולי כדאי שאני אשקיע את הכסף בעסקה כלשהי, בדיוק אז היה איזה עסקן שארגן רכישה ציבורית של קרקעות להשקעה, וזה היה נראה מאוד רווחי ומניב. אמרתי לאותו חבר שראש הישיבה אמר לי ברורות שההשקעה הטובה ביותר היא בגמ"ח, אבל הוא טען ואמר לי שלכאורה החפץ חיים שציטט מרן מדבר על סכומי כסף קטנים שאי אפשר להשליש אותם בהשקעות מחולקות. וכלשונו באהבת חסד, שהקב"ה יתן לו כמה קופיקות שהיה מרויח בהשקעה, לעומת

ואם בעניין של ניסיונות עסקיים, לא אוכל להימנע מלספר את המעשה הבא, אותו אני נוהג לספר לעתים קרובות גם אצלנו בישיבה, כי אני חושב שיש בו מסר עצום ונפלא שיכול לתת חיזוק לכל יהודי באשר הוא, כל אחד לפי דרגתו.

פעם אחת נכנסתי למרן בשעת צהרים, ועוד לפני שהספקתי להתמקם הוא מיד ביקש ממני, כמו חיכה שמישהו ייכנס לפה כדי שיוכל לבקש ממנו:

"תגיד לי, יש לך חרב???"

אני חשבתי שאני חולם. איזו מן שאלה זאת? הייתי מופתע כל כך, אמרתי לראש הישיבה, "מה?? חרב???"

והוא משיב לי בחיוב: "כן, אני צריך חרב גדולה וחזקה, חרב שבה אוכל להרוג את היצר הרע!!!"

לאחר מכן הסביר את עצמו: "הרי אין כזאת חרב, אי אפשר להרוג את היצר הרע! הוא נמצא איתנו כל החיים, מרגע הלידה ועד רגע הפטירה. חז"ל אומרים "לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע", מה זה לעולם? לתמיד! היצר הרע תמיד נמצא איתנו, כל יום מחדש הוא רב איתנו ואנחנו צריכים לנסות לנצח אותו שוב ושוב, כל ימי חיינו, במלחמה הזאת אין ניצחון על היצר הרע לעולם! עד רגע הפטירה!"

הרבה פעמים אנשים מרגישים רע עם זה שיש להם יצר הרע. הם כבר חשבו שהם עברו את השלב הזה והיו אמורים להגיע אל המנוחה ואל הנחלה, אבל האמת שזה לא פחיתות ערך שיש יצר הרע, זה לא בגלל שאתה אדם שפל או לא מוצלח, אלא פשוט כי כך הקב"ה ברא את העולם, היצר הרע נמצא כאן כדי להמשיך ולהיות כאן לצידנו כל ימי חיינו, ואנחנו יכולים וצריכים לנצח אותו שוב ושוב. לזה נולדנו וזה התפקיד שלנו בעולם הזה."

מה כדאי לעשות

כדי שנוכל לחתן את הילדים

בהזדמנות מסוימת שאלתי את מרן מה כדאי לעשות כדי שנוכל לחתן את הילדים ולשלם את כל ההוצאות. האם צריכים להתכונן לזה מראש? הרי הוא היה נגד זה שאקח משכורת על עבודה נוספת כדי לחסוך לחתונות הילדים.

אמר לי מרן שהעצה הטובה ביותר היא העצה של מרנא החפץ חיים, כל פעם שיש קצת כסף שאינו הכרחי למימון הצרכים השוטפים, להפקיד אותו בגמ"ח כדי לקיים בו מצוות הלוואה, והחפץ חיים כבר מוכיח שהתנהגות כזאת מביאה ברכה גדולה בכסף, כך שזה עוזר לחתן ילדים.

"אנשים מחפשים כל מיני השקעות שיניבו להם רווחים", אמר ראש הישיבה, "אבל החפץ חיים כבר העיד שההשקעה הכי רווחית זה להפקיד את הכסף בגמ"ח". לי באופן אישי ייעץ מרן שאפתח גמ"ח בעצמי.

באחת הפעמים סיפרתי לו שהוצעה לי הצעה נפלאה. פתחו את הרישום לרכישת דירות בגבעת זאב החדשה, והיתה אפשרות

הסבא רבינו ה'סטייפלער' זצ"ל היה אומר כי מה שבעיקר צריך לחפש בשידוך הוא: א. יראת שמים. ב. מידות טובות. ג. שהמדוברים ילכו על דרך משותפת המתאימה להם. ופעם אמר: על מידות טובות אי אפשר לוותר בשום פנים, כי בלי יראת-שמים ומידות-טובות נוחלים גהינום בבית!..."

הגה"צ רבי יצחק קולדצקי שליט"א על מעשה האימהות סימן לבנות ישראל בכל הדורות

ויבא יצחק האהלה שרה אמו (כד סז)

וברש"י: "האהלה שרה אמו - וביאה האהלה, והרי היא שרה אמו; כלומר ונעשית דוגמת שרה אמו. שכל זמן ששרה קיימת היה נר דלוק מערב שבת לערב שבת, וברכה מצויה בעיסה, וענן קשור על האהל, ומשמתה פסקו. וכשבאת רבקה חזרו אוהלה של שרה אמנו".

נר דלוק מערב שבת לערב שבת. נר-התמיד שדלק באהל שרה אמנו מסמל את היותה של האשה מקור האור בבית. האור הוא השרשת המצוות והחינוך היהודי בקירות הבית ובבני הבית. הן יוצרות את התנאים לגידולם של הילדים. חז"ל מביאים את דברי רבי חנינא שאמר: "חמין ושמן שסכתני אמי בילדותי הן עמדו לי בעת זקנותי" (חולין כד:). פשטות הגמרא היא שהגיע לגבורות בבריאות טובה בגלל טיפול גופני נאות שקיבל בילדותו, אך כמובן רומזים הדברים לכך שאמו הטמיעה בו את ענייני הרוח בילדותו באופן שנמסכו בעצמותיו, והביאו אותו להיות 'רבי חנינא'.

"כי נר מצוה ותורה אור"; אחריותה של האשה-האם היא שהתורה והמצוות יאירו בבית. כידוע, זכות התורה של הנשים היא שמחכות לבעליהן באותו 'אהל' בשוכם מן הלימוד, ובחינוך הילדים לצאת ללמוד. אהבת תורה, יחס קדוש לתורה, מקבלים בעיקר מהאמא. היא אחראית על האווירה, על סוג היחס שניתן לדברים. בכוחה לגרום שתשרה אווירה נכונה, אווירה שמזמינה את יושבי הבית להגות בתורה יומם ולילה. ובנוסף, בכוחה להקרין על הבית אווירה רגועה או נרגנת, נעימה או כעושה. היא יוצקת את עמודי-ביתה על אדנים של שלום, אהבה והסתפקות - או חלילה על בסיס רעוע של רדיפת מותרות ואנוכיות.

רבי שמואל טרוביץ היה חוזר על דברים

האדם קרא את שם אשתו חוה "כי היא היתה אם כל חי" (שם, ג, כ). הסבא פוסק הדור רבינו רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל מאיר בספרו 'דברי אגדה' את העובדה שאדם לא נקרא אב העולם. והסיבה היא, שביד האשה נמסר כל דור העתיד וביכולתה להטות את צאצאיה לכל אשר תחפוץ. אברהם נקרא בשמו בגלל היותו 'אב המון גוים', אך זה לאחר התאמצות ויגיעה להשפיע על אחרים. אצל האשה הדבר הזה טבעי לגמרי. זו השפעה שבאה ממנה ממילא, כי היא המופקדת על האהל.

רבי שמואל טרוביץ זצ"ל, מרבני העיר ראשון לציון וראש ישיבת 'באר יעקב' לצעירים, היה חוזר על דברים ששמע מהמשגיח רבי אליהו לופיאן זצ"ל בשם רבינו ה'חפץ חיים' זצ"ל, הממחישים את האחריות שיש לאשה בתוככי ביתה.

כשבאים להרתיח מים בכלי בימי החורף, נדרש שהם יעמדו יותר זמן על האש מאשר בקיץ. הסיבה לכך ברורה: בחורף האויר שבחוץ קר והדבר משפיע על הטמפרטורה של המים, גם אם נראה שבבית נעים והוא מוסק כהלכה. הכפור שבחוץ, הרוחות והגשמים, מחלחלים פנימה.

כן הדבר גם ברוחניות. בזמנינו, אמר ה'חפץ חיים' לפני יותר ממאה שנים, גם יהודי מאמין המקבל על עצמו עול מלכות שמים בשמחה והוא מסוגר בתוך ארבע אמות של תורה - מושפע מהכפור שבחוץ. כשהאנשים בחוץ אינם חמים בעבודת השם, אזי הקרירות שלהם חודרת פנימה. וקל-וחומר כשאין רק היעדר חמימות, אלא קפאון של כפירה ופריקת עול שמים מוחלטת, מזג-האוויר הזה חודר מבעד לסדקי החלונות.

ואם ה'חפץ חיים' אמר את הדברים בזמנו לפני יותר ממאה שנים, מה נאמר כיום שהכפירה והתאוות ומראות אסורים ושאר מרעין בישין מרקדים בחוצות. כמה נרות צריך להדליק בבית כדי להתחמם באש של תורה, באש של עבודת השם.

משימה זו מוטלת בעיקר על הנשים הצדקניות, שיש בכוחן לשמר

בבית חום של 'ידישקייט'. אווירה חמה שמייצרת אמה בבית מסוגלת להשפיע על הילדים יותר מהרבה שיחות מוסר, פרסים ועידוד. האווירה הביתית נחרטת לכל החיים.

העוגיות המיוחדות של המשגיח מלייקווד

אחד מדמויות ההוד של עולם התורה היה, המשגיח של ישיבת לייקווד ומלפנים בגייטסעהד, רבי מתתיהו חיים סלומון זצ"ל בעל ה'מתנת חיים', מזקני וגדולי התורה והמוסר שפיארו את יהדות הגולה בעשרות השנים האחרונות והאירו את אופקיה באלפי נגהות. השפעתו חרגה בהרבה ומעבר לגבולות הישיבות המפוארות בהן שימש כמנהל רוחני, ומצודתו פרוסה היתה על כלל היהדות החרדית בארצות הברית.

לפני כעשור, באחת ממשאותיו הציבוריים שנשא לפני אלפי בני ישראל במעמד סיום הש"ס באמריקה, סיפר סיפור נפלא שממחיש כמה האווירה בבית בכוחה לגדל ולרומם.

הוא פתח ואמר כי למול עיניו עומד מחזה אחד מבית הוריו שנותר חרות בנפשו והשפיע עליו רבות: באחד הימים אבי מורי [רבי יעקב סלומון] ע"ה חזר מהישיבה אחוז התרגשות והתפעלות. מה קרה? שאלוהו, והוא חלק את רגשותיו עם כל בני המשפחה:

"פגשתי כעת בישיבה נער צעיר, שריד ופליט למחנות ההשמדה באירופה המזרחית שנבחן על כשלוש-מאות דפי גמרא רש"י ותוספות, וידע הכל על בוריו מילה-במילה".

אבא המשיך להתפעל: "ישנם בעולם בעלי כשרון וזיכרון, זאת ידעתי ושמעתי מזמן, אבל את המקרה הזה כמעט ואין באפשרות לקלוט ולהבין. הלא נער זה הגיע לפני זמן לא רב מעמק הבכא, ככל הנראה עברו עליו כמה שנים בהן לא היה בהישג ידו כרך של גמרא לעיין בו. במחנות המוות מיידאנק ובוכנוואלד ודומיהם לא הגישו לאסירים מסכתות מהש"ס הוילנאי, אלא הלעיטו אותם ושיננו עמהם את "מסכת גיהנום" בעיון גדול... במחנות העבודה והמוות שעבד בהם בפרך ברוב שעות היממה, כשמאכלו מנה מדודה של לחם בלבד, ומעט זמן למנוחה על דרגשים צרים, ובעודו נלחם עם אישוני עיניו וגופו המותש והעיף המבקש לחטוף תנומה קצרה בטרם יגיעו הקלגסים הארורים לעוררם השכם לפנות בוקר ל"אפאל" האכזרי - גם שם לא שכח הנער לשנן את דפי הגמרא בעל-פה. כלום יש 'תורה שלמדתי באף' בדרגה גבוהה מזו? נער זה שולט בשלוש-מאות דפי גמרא ותוספות..."

להשלמת התמונה, נשתף את השומעים כי הנער הזה שמו הוא שמחה בונם ליברמאן, פליט מוורשא שעבר שבע מחנות ההשמדה. הוא נודע לימים כרבה של הענדון גולדרס גרין בלונדון ורב הר כנען בצפת, מחברם של "ב ספרי 'בשבילי אורייתא' המקיפים את כל התורה.

למשמע הדברים, המשיך המשגיח וסיפר, התרגשה אף אמה הצדקנית מרת עטל ע"ה מאד, והחליטה לאפות עוגיות מיוחדות לכבוד אותו נער מופלא, ובכדי לבטא בהן - בחגיגות מרבית - את רחשי הערכתה והוקרתה לתורה מיוחדת ומפוארת זו. בביתנו בעת

ההיא, כמו בשאר בתי ישראל לאחר מלחמת העולם, המזון חולק במשורה ואת האפשרות לאפות עוגיות שמרו יהודים רק לכבוד שבת קודש. אבל לכבוד המאורע המיוחד אפתה אמה ע"ה עוגיות מיוחדות.

ראו נא רבותי מהו הזיכרון של המשגיח הישיש מבית אמה. מכל מה שחוהו אצל מלמדיו ורבותיו, שהיו הגדולים והטובים ביותר, נחרתה בנפשו אהבת התורה של האם אשר באהל, האם אשר עומדת ליד תנור-האפייה, על פניה נהרה עילאית ובידיה קערה מתוקה של אהבת תורה!

האווירה החמה והסוחפת שבבית הוריו, קבעה בליבו שאיפה להתדמות לאותו נער. ואכן זכה לצמוח לאדם גדול שגילם באישיותו ובהליכותיו 'ספר מוסר חי'. הליכותיו הזכירו את רבותיו הגדולים גדולי המוסר בדורות-העבר, עד שהעידו גדולי ישראל, שכאשר פגשו בו הרגישו כי לדמות הזו כיוון מחולל תנועת המוסר רבי ישראל סלאנטר זצ"ל כשהקים את תנועת המוסר. כאשר רבי ישראל טרח ויגע והיטלטל מעיר לעיר ומכפר לכפר להחזיר את משנתו בקרב ההמונים - לו ולכשמותו חתר וחלם. הוא רצה שכך תיראה דמות האדם השלם שגדל על ברכי המוסר. זה כוחה של אוירה טובה בבית, למען עתיד הדורות.

חמותי הצדקנית החלה לאפות חלות

ברכה מצויה בעיסה מקור המצוה הוא באוהלה של שרה אמנו. מעשה האימהות סימן לבנות ישראל בכל הדורות, ומעשה זה מביא ברכה אל בתינו. חמותי הצדקנית הרבנית **בת שבע קנייבסקי** ע"ה החלה לאפות חלות מידי שבוע לאחר שבנה נפצע באופן קשה בתאונת דרכים בדרכו לתלמוד-תורה. הרבנית לא משה ממיטתו בבית החולים במשך כל ימי האשפוז, תוך כדי שהיא מעתירה בתפילות לרפואתו, ובאותו הזמן קיבלה על עצמה לאפות חלות לכבוד שבת ולקיים מצות הפרשת חלה לזכות בנה ולרפואתו. לאחר שהחלים וחזרה לביתה, ביום שישי אפתה חלות לכבוד השבת.

לדבר התלווה פן מופתי. באותו יום שישי, זמן קצר לפני כניסת השבת, התפשטה ידיעה מטעם מאפיית ויז'ניץ, כי נמצא חור בנפה שבה ניפו את הקמח של החלות, וכל החלות אסורות באכילה. כמעט שלא היו חלות בנמצא באותה השבת חוץ מבית הרבנית ברחוב רשב"ם. הרבנית ע"ה שלחה מהחלות שאפתה לסבא ה'סטייפלער' ולשכניה רבי גדליה נדל ועוד אחרים, וראתה בכך אות מן השמים כי עליה לאפות חלות ולהפריש חלה בכל שבוע. ומני-אז כל ימיה לא הפסידה שבת אחת מלהפריש חלה. אפילו בערב שבת הסמוך לפסח. היה זה אצלה חוק ולא יעבור.

עוד עובדה שפרסמה הרבנית בהקשר להפרשת חלה. הרבנית **נדל** ע"ה, רעייתו של רבי גדליה נדל זצ"ל, חלתה לא-עלינו בהיותה בגיל עשרים וחמש, עת שהתגלה מום בלבה. לבסוף היא חיה עד קרוב לגיל ארבעים! זה היה נגד הטבע והרופאים לא הבינו איך זה קורה. לילה אחד, כך סיפרה לחמותי הצדקנית הרבנית **קנייבסקי** ע"ה, חלמה חלום בו הראו לה מן השמים שבזכות מצוות הפרשת

חלה שהיא מקיימת מידי שבוע היא זוכה להישאר בחיים. כשהלכה לעולמה, הרבנית קנייבסקי פרסמה את זה בעולם, ומאות נשים קיבלו על עצמן לקיים מצוות הפרשת חלה בהשפעת המעשה.

הסבא רבינו ה'סטייפלער' זצ"ל היה אומר תמיד

יש גם משמעות רעיונית ל"ברכה מצויה בעיסה". הלא עיקר האכילה היא 'לחם' ולכן הוא כשם כולל להוויית השולחן. כאשר האשה מקיימת מצוות במאכלים, כהפרשה ונתינה לעני ולכהן וכהכנסת אורחים הביתה, יש כאן הכרזה למי שייך הלחם. יש כאן הכרזה חינוכית לנכונות להסתפק במועט; לא לרדוף אחרי מותרות. האם מחנכת על ידי אלו למידות הטובות היסודיות.

הסבא רבינו ה'סטייפלער' זצ"ל היה אומר תמיד כי מה שבעיקר צריך לחפש בשידוך הוא: א. יראת שמים. ב. מידות טובות. ג. שני המדוברים ילכו על דרך משותפת המתאימה להם. ופעם אמר: כסף ויופי הרי הם דברים טובים והם תוספת נעימה כאשר השידוך הולם, אבל כאשר השידוך הולם ואין את הדברים הללו צריך לוותר עליהם. אולם על מידות טובות אי אפשר לוותר בשום פנים ואופן, כי בלי יראת-שמים ומידות-טובות נוחלים גהנום בבית רחמנא-ליצלן!...

והיה חוזר ומדגיש את המשפט הזה כמה וכמה פעמים. אם נרצה דוגמא של אשה צדקנית שהסתפקה במועט והשתיתה את ביתה על ערך מקודש זה, נוכל לבחור בסבתא הצדקנית הרבנית שיינא חיה אלישיב ע"ה, שהיתה מיוחדת-במינה במידה זו. היא לא דרשה לעצמה כלום והסתפקה במינימום. גם היתה ענוה וכל הליכותיה בפשטות, למרות היותה אשת גדול הדור שכל בית ישראל נשען עליו. בחתונות ובשמחות לא נראתה יושבת במקום מכובד כיאה לה. על מנת לפוגשה היו צריכים ללכת לפינוות של האולם, שם ישבה בין נשים פשוטות כשהיא מתאמצת לתת להן הרגשה טובה. קרה שלא יכלה לבוא לשמחות והיתה מבקשת מבנותיה שתראינה לשבת על יד פלונית ופלונית ולדאוג שיאכלו וישמחו...

בתה חמותי הרבנית קנייבסקי ע"ה סיפרה, שכאשר נישאה הנכדה נשאלה אמה הרבנית אלישיב: "האם לא תתפרי לעצמך שמלה חדשה?", היא השיבה בענות-חן: "כולם מכירים אותי בשמלתי האחת, ואם אתפור לי שמלה אחרת מי יכירני!..."

הסבא הרב אלישיב והסבתא הרבנית נהגו לנסוע במשך שנים בחודש אב לנופש. הם שהו בפנסיון הישן של 'ועד הישיבות' בנתניה או בדירה באשדוד בסמוך לים. הרב אלישיב היה יורד מידי יום לים לכמה דקות וחוזר משם רענן להמשיך בשקידתו העצומה בתורה. בימים הללו שנעדרו מהבית אפשרה הרבנית אלישיב לנכדתה, גיסי הרבנית חנה שטיינמן ע"ה ולבעלה ראש הישיבה רבי שרגא שליט"א לשהות בדירתם בירושלים בימי היעדרותם, כדי שגם הם יחליפו את אוויר בני-ברק באווירת ירושלים. באחת השנים רצתה הרבנית שטיינמן להביא לסבתא איזו תשורה קטנה כאות הכרת הטוב על שקיבלה דירתם בחינם לכמה ימים, וקנתה לה מפת שולחן פשוטה שהיתה נחוצה שם בבית. הסבתא הרבנית אלישיב היתה

מאד לא מרוצה מכך למרות שהעריכה את רצונה של הנכדה לשמח אותה, ולא נחה ולא שקטה עד ששילמה לה כנגד זה בכפל-כפליים. כל ימיה התנגדה לקבל מתנות והסתפקה במועט שהיה לה. היא היתה אומרת בחינך: "אם הייתי מסכימה לקבל את כל המתנות שרצו לתת לי מאז ומעולם, הייתי צריכה קומה שניה בבית לאחסן את כל הדברים!..."

גיסי הרבנית חנה שטיינמן ע"ה ביקרה בביתנו

ובהקשר להסתפקות במועט אספר עוד: גיסי הרבנית חנה שטיינמן ע"ה הגיעה פעם לבקר בביתנו בשבת וראתה סדין ששימש ככיסוי למיטה שניצבה בסלון ביתנו. היא התרגשה ואמרה: "הא! אני מחפשת ממש כזה כיסוי!". בני-ביתי השתוממו; מה היא מצאה בסדין כה ישן וחסר-ייחודיות? היא הסבירה את פשר הבקשה המוזרה כך: בשנים לאחר שחותנה ראש הישיבה הרב שטיינמן זצ"ל התאלמן, היתה היא ממונה על הסדר והניקיון בבית ודאגה שראש הישיבה לא יחסר לו דבר מן המועט-שבמועט שהרשה לעצמו כאן בעולם הזה. על המיטה הידועה שהרב שטיינמן היה יושב עליה היה כיסוי שמסתמא עבר עליו יובל ובלוי וישן היה, ורצו כמה פעמים להחליף אותו. אך הרב לא הסכים בשום פנים ואופן וטען: "בשביל מה צריך? מה רע בזה?". חיפשו, אפוא, סדין באותה דוגמא, אך מיושן קצת פחות, כדי שיוכלו להחליף מבלי שיבחין - ולא מצאו. והנה לפתע היא מזהה שאצלנו יש סדין באותה דוגמא, והתמלאה שמחה. כמובן אנו שמחנו לתת, והחילופין נעשו בלי שראש הישיבה ידע מכך...

גם הסבא רבינו ה'סטייפלער' זצ"ל התרחק מכל מותרות והסתפק במועט. אי אפשר לשכוח את המיטה בחדר השינה שהיתה לה רגל אחת שבורה ועמדה שנים רבות על אבן כדי לאזן אותה. הוא לא הבין מה זה משנה אבן או רגל, היה לו מצוין. העיקר שהמיטה ישרה...

בשעתו קיבל מאחד ממעריציו מזגן, בעידן שהמוצר הזה היה חדש יחסית, אך הוא סירב להתקינו בבית. הנימוק היה שאין זה כבוד השבת שבכל השבוע ידלק המזגן, ובשבת, שאינם משתמשים בחשמל וגם לא בגנרטור, יהיה מכובה ויחסר בעונג שבת. בתו הרבנית ברזם שתחי' אמרה לאותו מקורב שהצטער על כך שהרב נמנע מלקבל את מתנתו, שיעביר את המזגן למורי-חמי רבי חיים. אבל גם רבי חיים והרבנית לא רצו להשתמש בזה, הם ראו בכך 'מותרות' באותה תקופה. הם הניחו את המזגן בכניסה לבית ושם שכב תקופה ארוכה כאבן שאין לה הופכין. לאחר זמן רב שאלנו את ההורים האם אפשר לקחת את המזגן שלא בא אצלם לידי שימוש, ואצלנו הוא יכול להגיע לידי שימוש כי השתמשנו בגנרטור בשבת, והם נענו בחיוב. לקחנו והתקנו אותו בביתנו, ואגב כך זכינו שרבי חיים היה בא מידי שבת וגם בימות החול ללמוד בביתנו בשעות הצהריים של ימי הקיץ החמים. הוא התייחס לילדים ולמד איתם שעות ארוכות באוויר הנעים של המזגן.

(מתוך הספר 'לעשות רצונך')

אבי לא הטיף מוסר ולא העיר הערות, אבל דבר אחד היה מוציא אותו משלוותו כשראה בימי בין הזמנים שאני הולך בחוסר מעש, היה מצביע לי על ארון הספרים ואומר יש כאן כל כך הרבה מה ללמוד, היתכן שאתה מחפש מה לעשות?! פעם שאלתיו, מאיפה רכשת את כוח ההתמדה הזה? הוא הוציא מארון הספרים ספר ישן...

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א,

מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה', ומחבר ספרי 'להאיר' על עבודת ה'

בשיחתו בישיבה ואמר שמי שינצל את שלושת היומי דפגרי יג יד וטו אדר לחזור על 25 הדפים הראשונים שהספיקו בקידושין במשך 25 שעות, יקבל במתנה את הספר. "אני מוכן" - הוסיף רבי שלום - "להעניק זאת לכל בני הישיבה".

חיוורון קל עלה על פניו כשהשמיע את ההבטחה המופרזת הזאת. לתת 80 ספרים היה הוצאה גדולה מאוד בימים ההם. ואכן ביום י"ג בבוקר כולם התיישבו כל תלמידי הישיבה לא יוצא מן הכלל, אחה"צ כבר השתתפו בסדר הלימוד רק חצי, בערב נשארו רק שלושה תלמידים, והוא - אבי, היה אחד מהם. הם לא יצאו לביתם בפורים, נשארו בבית המדרש כשאת סעודת פורים סעד בבית רבו.

"הנך מבין?", הפטיר אבי, "אתם כולכם "צוקרים" שובבים מלאי אנרגיות, לא רכשתם את זה מהאוויר... זה מהגנים שלי. גם אני אהבתי להשתולל והייתי מלא מרץ. שלושת ימי הפורים הם הרי ההזדמנות הטובה ביותר להתפרק! ההשקעה של 25 השעות הללו זהיתה בעיני כמו 25 אלף שעות... שמעתי את הרחוב צוהל ואני בביהמ"ד, נדמה לי שמאותם שלושה ימים קבלתי את כוח ההתמדה!

אבי מורי ז"ל הקים את ביתו בשנת תשי"ח. באותם ימים המושג 'אברך כולל' היה משהו רחוק, תקופת צנע שלטה בארץ ואנשים נלחמו על פת לחמם. אבי יצא מיד לעבודה, במשך עשרות שנות חיו הראשונים עבד במפעל ליהלומים כחותך, עבודה פיזית עם ידיים שחורות... עבודה במשך תשע שעות ביום.

אבל אנחנו הילדים הכרנו את אבא בבית, ובבית ראינו כמעט דבר אחד בלבד - "אבא יושב ליד הסטנדר ולומד". גם כשהיינו מגיעים לפעמים למפעל, ראינו את הטייפ עם מדף הקלטות של רבי מיכל זילבר ניצב על ידו, וגמרא קטנה תלויה על המנורה מעל מכשיר החיתוך והוא חוזר תוך כדי עבודה על 'הדף היומי', גם 'חובת הלבבות', 'מסילת ישרים' ו'אורחות צדיקים', או 'משנה ברורה' היו על בסיס קבוע מעל מכשיר החיתוך.

כשהגיע לגיל 56 מצא שבמצבו הבריאותי הוא יכול לצאת לפנסיה מוקדמת, הוא ניצל זאת ומאז ישב ולמד למעלה משנים עשרה שעות ביממה. התאריך לא שינה את סדר לימודו! לא היה 'זמן' ו'בין הזמנים', ולא היה משנה אם זה הפסקה בין מוסף למנחה של יום כיפור או כל יממת הפורים, "הוא והסטנדר".

אבי לא הירבה להטיף לנו מוסר ולהעיר הערות, אבל דבר אחד היה מוציא אותו משלוותו כשראה בימי בין הזמנים שאני הולך בחוסר מעש, היה מצביע לי על ארון הספרים ואומר יש כאן כל כך הרבה מה ללמוד, היתכן שאתה מחפש מה לעשות?!

פעם שאלתיו, מאיפה? מאיפה רכשת את כוח ההתמדה הזה? הוא הוציא מארון הספרים ספר ישן 'אור יהל' של מרן הגה"צ רבי לייב חסמן חלק א'. פתח את העמוד הראשון והראה לי את ההקדשה הכתובה עליה, את ההקדשה כותב לו מורו ורבו הגה"צ רבי שלום שבדרון בשנת תשי"ב כשלמד אצלו בישיבת "תפארת צבי" וכך כתוב שם:

"מנחה נתונה לתלמיד נתן צוקר הי"ו על לימודו 25 דף ושעות במסכת קידושין בימים י"ג י"ד וט"ו אדר".

מה הסתתר מאחורי העניין? בימים אלו רבי שלום סיים להוציא לאור את ספרו הראשון של רבו רבי לייב חסמן, ספרים היו אז יקר המציאות, רבי שלום קם

מכאן נצא לפרשיותנו:

על אברהם אבינו נאמר במשנה באבות (ה, ב): "עֲשֶׂרָה דוֹרוֹת מִנֶּחֱדָה וְעַד אַבְרָהָם... שְׁפָל הַדּוֹרוֹת הָיוּ מְקַעֲסִין וּבָאִין, עַד שֶׁבָא אַבְרָהָם וְקָבַל שְׂכָר פְּלִים", ומיד אחר כך (במשנה ג) נאמר: "עֲשֶׂרָה נְסִיוֹנוֹת נִתְּנָה אַבְרָהָם אֲבִינוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם וְעָמַד בְּכָלֵם". הוא אמנם קיבל שכר כולם, אך לשם כך הוא עמד לפני כן בעשרה נסיונות קשים מנושא.

ונעורר כאן הערה נפלאה. הראשונים נחלקו מה היה הניסיון העשירי: הרמב"ם ורוב הראשונים לומדים שזו העקדה, אך רבנו יונה סובר שמיתת שרה היא הניסיון העשירי. ומה היה הניסיון? שהקב"ה אמר לו שאת כל הארץ יתן לו, ועבור חלקת קבר לשרה הוזקק לשלם ארבע מאות שקל כסף...

והדבר הזה אומר דרשני: כל ניסיון הלא בא לרומם את אברהם, ועל כן כל ניסיון אמור להיות גדול וקשה יותר מקודמו. אברהם אבינו כבר הראה נכונות לשחוט את בנו יחידו שנחנן לגיל מאה. מהו כבר הניסיון של רכישת הקבר לעומת העקדה, מה יש עוד לנסותו?

ביאר הגאון רבי אברהם יצחק ברזל זצ"ל נפלא ביותר: אדם ניצב בפני ניסיון קשה. הוא נלחם, מתגבר ומנצח את היצר, ומרגע זה הוא מתהלך עם הרגשה שהקב"ה חייב לו לפחות חצי עולם! והיה אם לאחר מכן הוא מאוד הזדקק למשהו ולא הצליח להשיגו - כבר יש לו שאלות על הקב"ה: איך יתכן שאני עומד בניסיון כל כך קשה ואת הדבר הקטן הזה אינני מקבל?! ואם הדבר הזה הוא קריטי עבורו, ולא רק שאינו משיגו אלא שהוא גם ניזוק בצורה כזאת או אחרת - יתכן והוא מתחרט לגמרי על כל עמידתו בניסיון...

אברהם אבינו עמד בתשעה ניסיונות, עד הניסיון האחרון - העקדה. הקב"ה מנסה אותו האם עכשיו, כששרה אמנו מתה בעקבות העקדה ויש לו את הבטחת ה' על ארץ ישראל וכעת הוא נזקק לשלם טבין ותקילין על קבר לשרה, האם הוא יתלונן או שיקבל זאת בשמחה? והוא עמד בניסיון בגבורה! כעת הוא יכול ליטול שכר כולם! התמודדת, עמלת לרכוש את השכר הזה - הרי שלך לפניך!

כל זה בא כהמשך לסיום הניסיון הגדול שקדם לו, פסוקים שאנו פחות שמים לב אליהם בתוך סיפור העקדה:

"וַיֵּשֶׁב אַבְרָהָם אֶל נְעָרָיו וַיִּקְרָמוּ וַיֵּלְכוּ יַחְדָּו אֶל בְּאֵר שֶׁבַע". פסוק שנראה לכאורה מיותר, מה משמעותו ומה הוא בא ללמד? על כך אומרים חז"ל: "וישב אברהם אל נערי, ויצחק היכן הוא רבי ברכיה בשם רבנן דתמן, שלחו אצל שם ללמוד ממנו תורה. משל לאשה שנתעשרה מפלכה, אמרה הואיל ומן הפלך הזה התעשרתי עוד אינו זו מתחת ידי לעולם כך אמר אברהם כל שבא לידי אינו אלא בשביל שעסקתי בתורה ובמצות לפיכך איני רוצה שתזוז מזרעי לעולם". (בראשית רבה נו יא)

חז"ל משתבחים באברהם אבינו שהתנסה בעשרה ניסיונות ועמד

בכולם, וההבנה הפשוטה היא שבכל ניסיון הוא התרומם וקבל את הכוח לעמוד בניסיון הבא שהוא קשה מקדמו, וברור שזה נכון, בכל ניסיון עולה האדם עוד מדרגה עד שמגיע אל מקומו העליון, אמנם כאן מגלה אברהם אבינו מה היה הכוח המניע הזה שנתן לו לעמוד בכל העשרה ניסיונות עד להליכתו לשחוט את בנו יחידו - "כל שבא לידי אינו אלא בשביל שעסקתי בתורה ובמצות".

יצחק אבינו עמד בניסיון באופן לא פחות מפעים, אם אברהם אבינו עוד שמע מפי הגבורה קח נא את בנך... והעלהו, יצחק כלל לא שמע, כיצד אפוא סמך על אביו בשאלה של פיקוח נפש כשאין לו שום הוראה מהקב"ה על כך? אין זה אלא שיצחק כתלמיד של אברהם ושל שם ועבר התקדש בקדושת התורה והתעלה בה, עד שהיה בו את הכוח לקבל את הדברים כאילו נמסרו לו בעצמו.

גישת העולם, כאשר אדם לומד ולומד ובסופו של דבר עמד בכור המבחן וקיבל תעודת הצלחה, שוב אין לו מה ללמוד. הוא כבר מסודר.

לכאורה אם יצחק כבר הוכיח את כוחו הגדול למסור נפש מכוח לימוד התורה שלמד עד עתה, מדוע עליו לחזור הישר ממעמד העקידה אל לימוד התורה - הוא כבר קיבל את תעודת ההוקרה וההכרה במעלתו הגדולה!?

את התשובה נתנו חז"ל מהמשל "לאשה שנתעשרה מפלכה אמרה הואיל ומן הפלך הזה התעשרתי עוד אינו זו מתחת ידי לעולם" במילים של היום - 'ביזנע' טוב לא מחליפים'.

נעצור כאן ונשאל על איזה אוצרות מדובר, מה השיג כאן אברהם אבינו הלא כמעט איבד את בנו יחידו, הוא כמעט איבד את הדבר הגדול ביותר שהוא הוא שאיפתו כל החיים, אשר בלעדיו הוא אומר להקב"ה "מה תתן לי ואנכי הולך ערירי", והוא כמעט הביא עצמו שוב למצב של הולך ערירי?

מכאן אנו יוצאים על אחד מיסודות התורה, אל יסוד מהות האדם, חז"ל אומרים על הפסוק "חַרֹּת עַל הַלְּחֹת" (שמות לב טז) - 'אל תקרי חרות אלא חירות שכל מי שעוסק בתורה הרי הוא בן חורין לעצמו' (אבות דרבי נתן פ"ב ג) העולם זועק על כך, בן חורין? האם יש עוד תורה המקיפה את כל שעות היום בכל דבר ועניין, האם יש עוד תורה שלא נותנת שום הנחה לאדם בשום זמן ובאף מקום, אין חופשה מיהדות, חובת האדם בקיום התורה והמצוות בנעילה ביום כיפור הם אותם חובות שהוא מחויב בבין הזמנים... בעת שלום ובעת מלחמה, בכל דבר וענין התורה נותנת לנו הוראות וגדרים, אין לך אפוא תורה שגוזלת את חרותו של האדם יותר מתורת ד'?

עד שכל החלונות כוסו בבני אדם

בתקופת מלחמת העולם הראשונה הוזקק מרן המשגיח רבי ירוחם ממיר זי"ע לברוח ממיר ולגלות, הוא נדד ועמו תלמידו המובהק לימים ראש ישיבת פוניבז' מרן הגרי"ד פוברסקי זצ"ל, בדרך נודמנו לעיירה שלא הכירו תושביה את רבי ירוחם, אך כיון שראו אדם בעל צורה בקשו ממנו לומר דברי תורה בפני התושבים, בתחילה סירב רבי ירוחם אבל לאחר שאחד מבני הקהל זיהה אותו ואמר לגבאים

שהאיש הוא לא אחר מרבי ירוחם הנודע בדרשותיו, הפצירו בו מאוד עד שנאות לקבוע להם זמן לדרשה.

בהתקרב מועד הדרשה התמלא ביהמ"ד מפה לפה, עד שכל החלונות כוסו בבני אדם שבאו לשומעו. רבי ירוחם, כפי שרואים בספריו, יורד עד לעומקה של מידה ודורש שינוי מהותי על כל קוצו של יו"ד, באותה עיירה אמנם הוכיחם על כמה פרצות שראה צורך לגודרם, מכל מקום השתדל להיות כמה שפחות תובעני, אבל הדברים מאוד לא מצאו חן בעיני השומעים, ואט אט החלו לצאת מביהמ"ד, כשסיים ר"י את דרשתו רק תלמידו רבי דוד היה נוכח באולם.

ניגש המשגיח לתלמידו ואמר לו אתה הרי מכיר את הסגנון שאני מוסר שיחותי, ויודע אתה שאני תובע גדול, וכאן כמעט לא תבעתי כלום מ"מ ברחו ולא רצו לשמוע, ובישיבה שאני תובע שינויים בדקי דקויות לא רק שהתלמידים שמים אוזנם כאפרכסת, עוד יושבים אח"כ לשעות של חשבון נפש וועדים פנימיים לראות היכן הם עומדים כמה שדיברנו, ואף רושמים כל משפט היוצא מפי כדי לחזור ולשנן את הדברים, מהו השוני?

ענה לו רבי דוד: פשוט כי אנו "בני עליה" ואלו "בעלי בתים"!

נכון הדבר, ענה לו ר' ירוחם, אבל מאי משמע? אסביר לך:

לפני כמה מאות שנים, עלו כמה מאות לוחמים ספרדים ע"ג שלוש ספינות ליבשת דרום אמריקה כדי לכבוש את חלקה להקים שם חיים חדשים. דרום אמריקה נשלטה בידי שבטי האינדיאנים, הם שלטו שם ברמה, חיו בה והכירו כל פינה, את האינדיאנים קשה לכנות אותם בני אדם, כל תרבותם חיתית היא, המלחמה והניצחון הם בראש מאווייה, מלחמות השבטים עקובות מדם מנוהלות שם יום יום, והנה עולים כמה מאות לוחמים למקום זר, אחרי משא מפרך בתנאי מזון מינימאליים, עיפים ותשושים והם רוצים לנצח שבטים מטורפים מלומדי מלחמה שבעים? זה דבר שאין לו סיכוי בעולם! אבל המציאות היתה שונה, הספרדים הניסו את האינדיאנים מאות ק"מ והקימו חיים חדשים באמריקה. כיצד עשו זאת?

הסביר לו רבי ירוחם: האינדיאנים לא הכירו את המושג של רכיבה על גבי בעלי חיים, הספרדים עלו מספינותיהם כשהם רכובים ע"ג סוסים, כדרכם היו רגליהם מכוסות וכך באו להלחם, האינדיאנים שראו את היצורים החלו לזעוק שמפלצות נוראות באו להילחם בהם, מפלצת המורכבת משני ראשים בגוף תחתון בהמה עם ראש של בהמה, וגוף עליון גוף של אדם עם ראש אדם ובידם מקלות היורקים אש... מי יכול להלחם עם דבר כזה? בשל כך נסו לנפשם.

לאחר שעות של מרדף הוזקקו החיילים לחלץ עצמותיהם ואז קפצו מעל גבי הסוסים, או אז ראו הנסים שאין זה מפלצת אלא אדם רכוב ע"ג בהמה, אבל אז כבר היה מאוחר!...

כך - אמר רבי ירוחם, הקב"ה ברא את האדם משני חלקים. האחד - "וַיִּצְרֶה אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֶפְרָה מִן הָאֲדָמָה" - בריה זו הינה ככל הבהמות והחיות, ויותר מכך בריה זו מורכבת מכל בעלי החיים שבבריאה כמבואר בזוה"ק, וכשם שבעלי החיים כל עניינם הם אכילה ושתייה וקיום תאוות הגוף, כך גוף האדם הבהמי יש לו רצונות

ותאוות וחפץ להנות את גופו ככל החיות והבהמות, והחלק השני - "וַיִּפְחַח בְּאָפְיוֹ נְשִׁמַת חַיִּים" הרכיב הקב"ה על הבהמה הזאת נשמה שזהו האדם והוא חלק אלוה-ממעל, מי שאינו חי בעולמה של תורה, מי שאינו לומד מוסר חושב שיש כאן בריה אחת - מפלצת המורכבת מבהמה ואדם, אבל האמת היא - "וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה" יש כאן יצירה של אדם שהגוף ניתן לו רק לרכיבה כדי שירכב עליה לצרכי חייו, אבל העיקר הוא האדם שבו.

ממילא אותם בעלי בתים שמבינים שהכל חלק אחד, ברגע שתובע אני מהם להסיר מהם את הבהמה הם מבינים שאני דורש מהם לקרוע חלקים מהאני שבהם, אבל בני עליה לומדים מוסר וחיים בעולמה של תורה מבינים שיש כאן שני חלקים וככל שילמדו יותר איך לנתק את האדם מהבהמה ולהתרומם להיות האדם בכיר היצירה - אדמה לעליון שמחים על לימוד זה ומעמיקים בו יותר ויותר כדי לגלות את האני שבהם, את האדם!

התורה משחררת את האדם! הסוס שבו צועד ומתפתה אחר כל ראייה, הוא רואה וחומד, הוא מריח וחומד, אבל הוא מכניס את האדם למקומות הלא נכונים, הוא מדרדר אותנו אל שאול תחתית, התורה היא הנותנת כוח לאדם לשלוט על הסוס ולהיות רוכב חזק ואיתן הרוכב על סוסו ומנווט אותו. ברור הוא כי גם הרוכב אינו מרעיב את הסוס, הוא יזרוק לו חציר פעמיים שלש ביום, אבל לא יתן לו להיכנס למסעדה... יש והוא רוכב מומחה ביותר רוכב בדרגת הרב שטיינמן, הוא יתן לסוס שבעים גרם פירורי לחם וכל השאר אין צורך. אבל גם מי שאינו בדרגה זו יודע שעד כמה שהסוס צריך תן לו אבל לא לתת לו לרדוף כל היום אחרי תאוות לבו. - הוא שולט!

לע"נ אבי מורי ר' נתן ב"ר יחיאל מאיר זצ"ל
וזוגתי מרת רבקה ב"ר יהודה ע"ה

לפני שקניתי עשיתי השבון למי יש לי סיכוי למכור, וחישבתי שלאנשים אלו ואלו אין שום סיכוי שיקנו ממני, אבל ראובן שמעון ולוי הם בוודאי יקנו ממני, על סמך זה השקעתי את כספי וקניתי את הסחורה הזאת, והנה בפועל, באתי לראובן ובכלל לא רוצה להכיר אותי, לאחריו באתי לשמעון וראיתי שאי אפשר להזיז שום דבר, אף בבואי ללוי 'קראתי למאהבי המה רימוני'

לקט אמרים ועובדות מהגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א לחיות ולזכור תמיד את ה' המנהיג את העולם

לְדַעַת הַהַצְלִיחַ ד' דְרָפוּ (כד כא)

ומצא כמה יהודים שבורים ורצוצים עד עמקי נשמתם, שאלם ר"מ, לעצב מה זה עושה, תמחו השניים וכי לא ידע רבינו באיזה מצב הננו שרויים... נענה ר"מ ואמר, שמעו נא רבותי... שתיים אשאל מכם, ועל שניהם תודו לי, הנה בסמוך אלינו עומד אחד מחיילי הרשע, האם זה נכון שברצונו להרוג יהודים, ענו השניים, בוודאי, הרי זה כל תאוות לבו. עוד אשאלכם, ואם אכן ימלא את תאוותו ויהרוג כמה יהודים ללא כל 'פקודה' האם מאן דהו יעמידהו לדין על כך, השיבו השניים, לא ולא, שמא תאמרו לי, מדוע באמת אינו עושה כאוות לבו, הורג ושופך דם כמים, הרי 'רצון' יש לו ומאידך 'מורא מלכות' אין עליו, נתלהב ר"מ והסביר, בעל כרחך תאמר, כי הקב"ה נמצא עמנו והוא כביכול אומר לו, לא, לא, אל תהרוג, וממילא אין בידו עשות מאומה, אם כן, כשהוא כן הורג אין זה אלא רק כי הקב"ה עשה זאת, וכלל וכלל לא החייל, שלא הרשע ממית אלא הוא שלוחו של המקום ב"ה. יהודים הללו ניצלו מהמלחמה, ואח"כ הודו ואמרו שדיבורים הללו ליוו אותם בכל עת, ומאז לא ראו כלל חיילים וכו', רק את ה' עומד

כה אמר הגאון הגדול רבי אלעזר מנחם שך זצ"ל ראש ישיבת פוניב'ז, שתמיהה רבתי היתה מקננת בליבו, הנה בתיבת נח שהו ב'כפיפה אחת' כל בעלי החיים שבעולם במשך שנה תמימה, וכיצד יתכן שלא היתה שם 'מלחמת עולם' ולא טרפו והרגו זה את זה... והלא ישנם בעלי חיים אשר מטבעם שונאים את מיני חיות אחרות, ותמיד הם מחפשים לצוד אותם ולטרפם... אלא כל עצם השאלה בטעות יסודה, כי החיות אינן טורפות והורגות אחת את 'חברתה' מחמת שזה טבעם, אלא אך ורק כי כן הוא רצונו של מקום באותה שעה שחיה פלונית תטרוף חיה אלמונית, ואם השי"ת אינו רוצה עכשיו שהיא תטרוף - אכן לא תטרוף, ומאחר שבאותו הזמן רצה הקב"ה שישארו כל החיות לקיום העולם ממילא לא עלה על דעתם של החיות לטרוף אחרים. וכן איתא ב'שפת אמת' להרה"ק מבערז'אן זי"ע (ריש פרשת נח) בשם הרה"ק השרף מסטרעליסק זי"ע, שהמאמין שהמים מכבים את האש הוא מחמת כי כך ברא השי"ת בטבע העולם עדיין אין אמונתו 'אמונה שלימה', רק יאמין שבכל פעם שהמים נפגשים עם אש חוזר הבורא יתב"ש ומצווה שהמים הללו יכבו אש זו... ובלא זה לא היו מכבין את האש אף שהם מים. וכע"ז מציינו להגה"ק החזו"א זי"ע (אגרות חזו"א, לה) שה'טבע' היינו רצון תמידי של הקב"ה... וכוונת הדברים, שלא יקשה לך מהו ענין 'הנס', מה נשתנה נס מטבע, והרי שניהם במאמר ה' נעשים, אמנם, אכן, את שניהם ציוה השי"ת שיארעו, אלא, ש'נס' יקרא לדבר שעלה ברצון הבורא יתב"ש ש'פעם אחת' יקרה כך וכך, לעומתו, פעולת הטבע עניינה כלפי אותם הדברים התמידיים והמתמשכים שבכל רגע רוצה הבורא שכך וכך יארע.

האם זה נכון שברצונו להרוג יהודים

מסופר על הגה"צ רבי מרדכי פאגערמאנסקי זי"ע אשר היה בימי המלחמה הנוראה בגטו קובנא, באחד הימים יצא לרחובה של עיר

לצידם ומחליט עבורם בכל רגע ורגע מה יקרה עמהם.

דער אייבירשטער שפילט זיך מיט מיר

מעשה הובא בספר 'והאיש משה' (תולדות חיי של רבי משה סאלאווייטשיק זצוק"ל) שפעם אמר רבי משה 'דער אייבירשטער שפילט זיך מיט מיר אויף צאלאכעס' (הקב"ה משחק עמדי) הוא מראה לי מי בעה"ב בעולם, בתקופה שהגעתי לציריך, החלטתי שאני צריך מדיני השתדלות לעשות משהו לפרנסה, הלכתי וקניתי סחורה מסוימת, לפני שקניתי עשיתי חשבון למי יש לי סיכוי למכור אותה, וחישבתי שלאנשים אלו ואלו אין שום סיכוי שיקנו ממני בשום אפשרות בעולם, אבל ראובן שמעון ולוי הם בוודאי יקנו ממני, על סמך זה השקעתי את כספי וקניתי את הסחורה הזאת, והנה בפועל, באתי לראובן ובכלל לא רוצה להכיר אותי, לאחריו באתי לשמעון וראיתי שאי אפשר להזיז שום דבר, אף בבואי ללוי 'קראתי למאהבי המה רימוני' - אף אחד לא היה מוכן להתייחס אלי, עמדתי אין אונים - אשא עיני אל ההרים מאין יבא עזרי, זאגט מיר דער אייבירשטער, ממשיך רבי משה, נו, רואה אתה איפוא שלא אתה מנהיג את העולם, אלא מאי, אתה חייב לעשות השתדלות, וזה הרי עשית מספיק, כעת, אראה לך שאני מנהיג את העולם, אתה חשבת על א' ב' וג' שבוודאי לא יקנו ממך. הנה דופקים בדלת, ומי נכנס - אותו אחד שהיה ברור לי שאין שום סיכוי, שבכלל לא שייך לחשוב, והנה הוא נכנס וקונה את כל הסחורה - אויף צאלאכעס, הוא רוצה להראות לי שאני אכיר שאדע שארגיש מי מנהיג את העולם.

האברך לא מצא את נפשו מרוב צער...

מעשה באברך שהוצרך לקנות בית, יגע ומצא, וקנה בית פלוני. אלא שלמחרת נתברר לו שעומד בית למכירה במקום קרוב מאד, ובמחיר נמוך בהרבה ממה שהוא שילם, האברך לא מצא את נפשו מרוב צער... ידידו פנה לרבי מרדכי שוואב זצ"ל והלה חזקו בדברים מופלאים, ובתוך הדברים סיפר לו שפעם ישב עם הרב דסלר זצ"ל, והוא סיפר לו איזה טעות שהוא עצמו עשה בענייני שידוכים, והיה הולך ומספר את פרטי הטעות שעשה, וכשסיים דבריו אמר, אבל, גם הטעות גופא מן השמים היא, הוסיף ע"ז ר' מרדכי, הוכחה יש לי שמן השמים רצו שתעשה טעות זו ותקנה את הבית הזה ביוקר ולא את השני הזול והקרוב, וראה בעיניך, מתי נודעה לך טעותך -

רק יום למחרת הקניה, מדוע לא נודע לך יום לפני כן, אלא, שמן השמים רצו שתעשה כך... וממילא אין זה 'טעות' כלל... (הגדש"פ הרב דסלר עמר שמ"ט).

ממילא לא אקח אותך אלא אותך

שמעתי מאיש צדיק וישר ורבי שלמה שמו מעי"ת אלעד יצ"ו, אשר לפרנסתו הינו משמש כ'דרייווער' (נהג) ומדריך לאורחים הבאים מחו"ל לארה"ק, הלה מוציאם ומכניסם למקומות הקדושים ועוד... פעם פגש באברך מבני חו"ל העוסק לפרנסתו כ'סוכן נסיעות' (טראוועל אגענט) וביקש מאתו שיאיל בטובו לקחת ממנו כרטיסי ביקור (ביזנעס קארד) שלו, למען יוכל לתת מהם אחד לכל המזמין אצלו טיסות לארה"ק, וחשב שבכך קיים כהוגן מצוות 'השתדלות' לפרסם עצמו אצל באי הארץ בעודם בחו"ל, מיועדנו ר"ש ישב והמתין שמעתה תגדל רשימת הנוסעים אצלו, אך לא ראה כל סימן לכך.

כעבור כמה שבועות מתקשר אליו יהודי מבני חו"ל, ודברו בפיו, הנה אני יוצא מביתי שבארה"ב בעוד כשעה בדרכי לארה"ק, רצוני שתקח אותי הנה והנה, והחל מדבר עמו לסדר 'פלאן' (תוכנית) שלם לכל הימים הבאים, אמר לו ר"ש, מדוע נעשה את ה'סדר' על הטלפון, אמתין לכם בשדה התעופה (עירפארט), ואקח אתכם לבית מלונכם, שם נשב יחדיו ונסדר את העניינים בישוב הדעת, וכן הווה בעודם יושבים - תוך כדי שיחתם נפל פתקא מכיסו של האורח, ופתקא זו הייתה הכרטיס ביקור של ר"ש, שאלו ר"ש, מה זה הפתק - כשהוא כבר שמח שהנה הכרטיס מתחיל לעבוד, אמר לו האורח, זה מספר של איזה 'דרייווער' שהסוכן נסיעות דחף לידי, אבל אל תשים לב לכך, כי ממילא לא אקח אותו אלא אותך, אחרי שאחי ה'מבין' אמר לי שכדאי לי לקחת רק אותך... אמר לו ר"ש, כי כל כך אין כל שייכות בין שפע הפרנסה להשתדלות, עד שאפילו כשפעולת ההשתדלות הגיע ליעדה - האורח מחזיק בכרטיס ביקור שלו, ועדיין, הוא מזמין את הנסיעה לא בזכות הכרטיס, אלא בהמלצת אחיו. הוסיף ר"ש, כי אילו לא היה שואל את האורח בתור סקרנות מנין לו הכרטיס, בוודאי היה בטוח בעצמו שהלה הגיע אליו בזכות הכרטיס...

לקט מבאר הפרשה - פרשת וירא תשפ"ג

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכ"ה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעיי"נ הרה"ח **בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל** זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

אחרי שעתיים, הרהרתי בדעתי שאין זה יאה ונאה לקבל את האירוע בכזאת השלמה, אדרבה, צריכים לקבל את זה בשמחה. הכרזתי בקול גדול, "כשם שמברכים על הרעה מברכים על הטובה, מודה אני לפניך ה' אלוקי ואלוקי אבותי, שלקחת לי 800 שקלים"

שיחה מיוחדת מהגאון רבי בן ציון גוטפרב שליט"א, ראש ישיבת תורת ה' ומראשי קהילת המתמידים, על התקומה שהיתה לשדה עפרון, ו-800 השקלים שלא יישכחו

ניקם שדה עפרון (כ"ג י"ז)

רש"י הקדוש מבאר את דברי הכתוב "ויקם שדה עפרון", שהיתה לו תקומה לשדה. הוא יצא מיד הדיוט ונכנס בידיו של מלך, אברהם אבינו, וממילא היתה לו תקומה לשדה.

ועוד אפשר לבאר, שעצם זה שלפני כן היה זה שדה ככל השדות ועכשיו הפך להיות שדה שבו ייטמנו האבות הקדושים, זאת היתה התקומה, שהוא הפך לחפצא של מצווה.

ומעשה היה עם מרנא החתם סופר זצ"ל שפעם באו שני בחורים להיבחן אצלו ברצונם להיכנס לישיבתו שבפרשבורג. אחד מהם קיבל החתם סופר ואת חברו לא קיבל אף שידע היטב בבחינה, ונימוקו היה שראה מהחלון ששני הבחורים הגיעו להיבחן, והיה זה אחרי חג הסוכות, בדרכם ניצבו ענפים ששימשו לפני כן לסכך סוכה שעמדה בסמוך. אחד מהם האריך מעט את הדרך כדי שלא לדרוך על הסכך, והשני לא חש לביזוי של חפצא של מצווה וכן דרך על הסכך - ולכן נמנע החתם סופר מלקבלו לשיבה.

ומסופר גם על הרבי ה'ברכת משה' מלעלוב שאמרו לו שיש אפשרות לאסוף בחזרה כל מיני חפצי ירושה מאבותיו הקדושים, לאחר שנגנבו מבית אביו, אבל הרבי אמר שאין לו עניין בחפצים אלו, משום שכל עיקר העניין של חפצי הצדיק הוא שהם היו חפצי מצווה, אבל אחר שנעשתה בהם עבירה רח"ל, כבר איבדו את ערכם ואם כן הרי הם ככל חפץ אחר ואין לו שום עניין מיוחד בהם.

נמצאנו למדים שלכל חפצא של מצוה יש תקומה, הוא הופך להיות חפץ בעל חשיבות גדולה וערכו לא יסולא בפז, ולא בכדי אמרו שכדאי להשתמש בלולב כדי להסיק את המדורה של שריפת חמץ, הואיל ונעשתה בו מצווה אחת, נעשה בו מצווה נוספת.

וזוהי התקומה שהיתה לשדה עפרון, שלפני כן היה שדה ככל השדות, ועתה היה לשדה קברות אבותינו הקדושים ואימהותינו הקדושות, אברהם ושרה, יצחק ורבקה יעקב ולאה. והגם שאמרו חז"ל שגם אדם וחוה נטמנו במערת המכפלה, נראה שלא היו יודעים על כך ולכן לא החשיבו את השדה הזה יותר משדות אחרים, עד שבא אברהם ולקחו לאחוזת קבר.

לפני שבועות אחדים, זכיתי ללמוד שיעור חשוב לגבי ערכם של 800

שקלים שהיו ברשותי. אותם 800 שקלים להם היה ערך גדול הרבה יותר ומעשה שהיה כך היה.

ביום חמישי משכו לי בכספומט 800 שקלים, שיהיו לי להוצאות שבת קודש. 16 שטרות של 50 שקלים לכל שטר, הנחתי אותם בכיסי, והתכוונתי להשתמש בהם לרכישת צורכי השבת.

והנה הגיע יום חמישי בערב, 'ליל שישי', וצריכים להתחיל לקנות את המצרכים לכבוד שבת קודש. הכנסתי ידי לכיס בו אני רגיל להניח כסף, והילד איננו... אין 800 שקלים וגם לא ארבע מאות שקל עובר לסוחר. כלשון הכתוב, כי אפס כסף!

התחלתי לחפש בכל מקום אפשרי, אם הכסף אינו בכיסי, מסתמא הוצאתי והנחתי אותו על המדף, אבל הוא לא שם, אולי נפל לי כשישבת בסלון... חיפשנו וחיפשנו, מעל הספה ומתחת לספה, מאחורי התנור ומתחת למקרר, בכל מקום אפשרי, אבל הכסף פשוט נעלם כאילו בלעה אותו האדמה.

בטח נמצא אותו בעוד שעה או שעתיים

חשבתי לעצמי שבוודאי הנחתי את הכסף במקום שאיני זוכר, נסיה ממנו דעת, ויהיה כמו מציאה שבאה בהיסח הדעת. בטח נמצא אותו בעוד שעה או שעתיים... אבל עבר לילה ואתא בוקר, השעה כבר 10:00 בבוקר, חייבים להתארגן לכבוד שבת, והכסף איננו.

החלטתי להסיח ממנו דעת, ה' נתן וה' לקח. צריכים להשלים עם המציאות, ב"ה אפשר להשיג כסף ממקומות אחרים ולעשות את השבת כהרגלנו. אם הקב"ה לקח לי 800 שקלים, הוא בטח יודע למה עשה זאת, ואין לי אלא לקבל את הדין באהבה.

אחרי שעתיים, הרהרתי בדעתי שאין זה יאה ונאה לקבל את האירוע בכזאת השלמה, אדרבה, צריכים לקבל את זה בשמחה. הכרזתי בקול גדול, "כשם שמברכים על הרעה מברכים על הטובה, מודה אני לפניך ה' אלוקי ואלוקי אבותי, שלקחת לי 800 שקלים, יישר כח! אם זה מה שהחלטת לעשות, בוודאי זה לטובתי ועל כן אני מלא תודה ותהילה".

אחרי כמה שעות נוספות שמעו בני ביתי שאני מתפלל ומבקש מהקב"ה שישלח לי כסף במקום הכסף שאבד. אמרו לי: איך זה מסתדר? לפני כמה שעות הודית ברוך שיר ושבה, ועכשיו אתה מבקש פיצויים???

הסברתי שאין בכך סתירה, אני מודה על העבר ומבקש על העתיד. הרי ידוע שהרמב"ם אומר שזו מצווה מדאורייתא שאדם יבקש צרכיו מהקב"ה בתפילה, ומאחר וחסרים לי 800 שקלים, אני זקוק לכסף הזה ומתפלל לקב"ה שישלח לי כל צרכי.

כמוכן שבשבת קודש בכלל לא חושבים ולא מתעסקים עם כסף, וממילא נשכח הדבר מלבי, וגם במוצאי שבת כבר לא היה בדעתי

המשך מעמוד 3 | הגאון רבי יהושע מישקובסקי שליט"א

זאת, כשמדובר בסכומים גדולים, הרי יש לנו חז"ל מפורש ש"לעולם ישליש אדם מעותיו שליש בפרקמטיא" וממילא אני צריך לשים שליש בפרקמטיא, שליש בידי ושליש בקרקע...

נו, הוא השמיע טענה. אמרתי לעצמי הרי עדיין 'שמואל קיים ובית דינו קיים', אני הרי זוכה להיכנס בקביעת למרון, ואם כן בפעם הבאה שאהיה אצלו, אציג בפניו את השאלה הזאת.

ואכן, הגעתי למרון וסיפרתי לו שהצטבר לי סכום מסויים של כסף, והראש ישיבה הרי אמר לי לעשות מה שאמר החפץ חיים, להשתמש בזה לגמ"ח, אבל חבר שלי טוען שהחפץ חיים דיבר על סכומים קטנים, וכשמדבר בסכום גדול צריכים להשליש את הכסף גם בקרקע...

מרון שמע את הדברים, והשיב לי במנגינה של גמרא, עם כזאת מתיקות נפלאה: "דיין חבר זגאט", כלומר "החבר שלך אומר, שאם זה כסף קטן, כמה קופיקות, יש לקב"ה מאיפה לארגן לך את הרווחים המגיעים לך בתמורה לזה שהפקדת אותו בגמ"ח, אבל אם זה כסף גדול יותר, מאיפה יש לקב"ה כל כך הרבה כסף כדי לתת לך רווח בתמורה לכל ההשקעה הגדולה..."

"ואני אומר לך", המשיך ראש הישיבה באותה מנגינה כאילו הוא פורש פה איזו סוגיא סבוכה בשיעור בפני תלמידים, "ואני אומר לי לי הכסף ולי הזהב נאם ה', הקב"ה כבר ידע איך להחזיר לך רווחים על ההשקעה הזאת, אל תדאג!".

לא יצאו ימים מרובים, והתברר שכל אותה השקעה שניסה החבר לשכנע אותי להשקיע בה, לא היתה אלא תרמית אחת גדולה, וכל

בכלל הנושא הזה.

בבוקרו של יום ראשון, כששבת הביתה מבית הכנסת, פתאום אני רואה את 16 השטרות המגוהצים מונחים על המדף, ממש מול העיניים, כיצד טחו עיני מראות את הכסף הזה כשחיפשתי אותו בכל מקום אפשרי והוא היה ממש מול העיניים. לקחתי את הכסף בשמחה והודיתי לקב"ה על כך שקיבל את תפילתי וזכיתי לקבל את כספי בחזרה.

ואז אמרתי, ראה נא ראה איזה תהליך ארוך ומורכב עברתי בזכות אותם 800 שקלים! תחילה הצטערתי, אחר כך קיבלתי עלי דין שמים בהשלמה, לאחר מכן באהבה ולבסוף בשמחה, גם זכיתי להתפלל בזכות זה לקב"ה מעומק הלב שישלח לי כל צרכי, וגם הסחתי דעת מהכסף בשבת קודש כי 'מלאכתך עשויה', ולבסוף מצאתי את הכסף שמתברר שמעולם לא נחסר ממני.

אמרו לי אתם, האם לכסף זה לא היתה 'תקומה'? ויקומו 800 השקלים, תקומה היתה להם, כזה תהליך פנימי שאדם עובר עם עצמו בזכותם, הרבה מאוד כסף עובר תחת ידיו של אדם במשך ימי חייו, לא בכדי נקראו המעות 'זוזים', שהם זזים מיד ליד, אבל ה-800 שקלים הללו לא ימושו מזכרוני, שהרי הם לימדו אותי שיעור חשוב בהכנעה לריבונו של עולם, תקומה היתה להם!

מי שהשקיע שם איבד את כל ההשקעה עד תומה".

גיליתי שיטה מצוינת להרוויח כסף...

לימים אמרתי לראש הישיבה שאני גיליתי שיטה מצוינת להרוויח כסף... להתברך בברכת כהנים, הרי רש"י מבאר "יברכך", בממון, "וישמרך" זה גם בממון שיהיה נשמר. וממילא מי ששומע ברכת כהנים ירוויח הרבה כסף...

מרון עצמו היה חסיד גדול של ברכת כהנים כידוע, הוא היה אומר שהוא לא מבין את אותם אנשים שיכולים לנסוע עד נהריה כדי לקבל ברכה מהאדמו"ר רבי דוד אבוחצירא שליט"א, שהוא באמת אדם גדול וברכתו ברכה, אבל כדי להגיע לנהריה הם יוצאים מוקדם מבית הכנסת, ומוותרים על ברכת כהנים שאותה אנחנו מקבלים מהקב"ה בכבודו ובעצמו...

אבל במענה ל'רעיון העסקי' שהצעתי בפני ראש הישיבה להתברך בברכת כהנים כסגולה להרוויח כסף, השיב לי מרון במתיקות: "אתה יודע, באמריקה יש ברכת כהנים רק בשלושה רגלים, ואצלנו יש כל יום, ובכל זאת יש להם יותר כסף מאתנו..."

ואז הוסיף ואמר לי: "ברכת כהנים חשובה לא בגלל כסף ולא בגלל שום דבר אחר, אלא בגלל שזה "כה תברכו", ואמרו חז"ל בקול רם, מלמד שהקב"ה משתף קולו עם הכהנים ומברך את ישראל. זה מה שחשוב, שזו ההזדמנות היחידה בעולם הזה שחז"ל מעידים לנו שזה קולו של הקב"ה, וחוזך מכך שהיא כוללת את כל הטובות שבעולם".

"כנער צעיר, היה לי רצון עז לפתוח את הכספת ולקרוא את המחברות. אבא אמר לנו שהוא יודע את קיצו, כי הרבי אמר לו. זה הפחיד אותי מאוד, והייתי מוכן לתת כל הון כדי לפתוח את המחברת ולראות כמה זמן נותר..."

הרב יהודה רפאל שליט"א, מספר על אביו הגאון רבי שילה רפאל זצ"ל, נאמנם של גדולי ישראל

שְׁנֵי חַיֵּי שְׁרָה (כג א)

אבא זצ"ל, היה מקורב מאוד לרבים מגדולי ישראל, הוא היה בקשר חזק מאוד עם מרן הגר"ש אלישיב, זכה לחביבות יתירה אצל מרן הגר"ע יוסף, ועמד בקשר קרוב עם גדולי עולם רבים נוספים, אבל הוא אמר לי ששני האנשים שהשפיעו עליו ועיצבו את האישיות שלו יותר מכל, היו מורו ורבו הגר"ש זצ"ל אויערבך, ומורו ורבו הרבי ה'בית ישראל' מגור זצ"ל. שאלתי אותו פעם אם הוא מגדיר את עצמו כ'חסיד גור', והוא השיב לי "אני לא חסיד גור, אני חסיד של הרבי מגור". עם זאת, בצוואתו ביקש שנכתוב על מצבתו שהוא היה חסיד גור, וכך עשינו.

אבל כדאי שנתחיל את הסיפור הזה מההתחלה. בצעירותו נשלח אבא ללמוד בישיבת 'הדרום' ברחובות. זו הייתה ישיבה שבה למדו רבים מהציבור הדתי לאומי, ואבי מורי שמשפחתו השתייכה גם היא לציבור זה נשלח לשם. אמנם, בישיבה עצמה היה צוות רבנים חרדי, מרן הגרא"מ שך היה ר"מ שם למשך תקופה, והיו עוד גדולי תורה שלימדו שם. זכור לטוב במיוחד הגאון רבי מנחם מנדל שיינין זצ"ל, אביו של יבלחט"א הגר"י שיינין שליט"א, רבה של אשדוד, שהיה משגיח שם בישיבה, והיה מעודד את הבחורים לעבור ממנה לישיבות קדושות באווירה חרדית.

גם אבי מורי רצה לעבור לישיבה חרדית, הם היו קבוצה שלמה של בחורים שרצו לעבור לישיבות חרדיות, וכמובן שההורים לא התלהבו וניסו להניא אותם מהצעד הזה.

אותה קבוצה היתה מוגיעה מדי פעם ל'טישים' של הרבי מקרעטשניף זצ"ל, הרה"ק רבי דוד משה, כדי להתחמם באור החסידות. הוא היה מקרב אותם ומעודד אותם להתעלות בתורה וביראת שמים.

במשך תקופה הלכה הקבוצה והצטמצמה כי עוד ועוד בחורים הצליחו להגשים את משאלתם, ולעבור לישיבות חרדיות, בעוד אבי מורי זצ"ל נשאר 'תקוע' שם בישיבת הדרום, והוריו סירבו בכל תוקף לאפשר את המהלך.

באחת הפעמים שהגיע לרבי מקרעטשניף, פנה אליו הרבי ושאל אותו: "אתה יודע למה כל החברים שלך כבר הצליחו לעבור לישיבה חרדית ורק אתה נשארת בישיבת הדרום???"

אבי השיב כמובן שהוא לא יודע, והרבי ענה לו: "בגלל שהם ביקשו ממני ברכה שיוכלו לעבור לישיבה כרצונם, ורק אתה לא ביקשת ממני שאברך אותך. אם תבקש ממני אברך אותך וגם אתה תוכל

להגשים את המשאלה הגדולה שלך".

כמובן שהבקשה לא איחרה לבוא ומיד לאחריה בירך אותו רבי בכל לב שיזכה לעבור לישיבה חרדית ולהתעלות במעלות התורה והיראה, ואכן לא עברו ימים מועטים והוריו 'נכנעו' בליט ברירה והסכימו למהלך שלימים הסב להם הרבה מאוד נחת.

הישיבה אליה הגיע אבי ללמוד היתה ישיבת 'קול תורה', בראשותו של מרן הגר"ש זצ"ל אויערבך זצ"ל. מאותו רגע הפך אבי לתלמידו של רבי שלמה זלמן, ודבק בו לאורך שנים ארוכות. בשנות הילדות שלי, הייתי מתלווה אל אבי כל שבוע לבקר הן אצל הגר"ש זצ"ל, בכל מוצאי שבת, והן אצל מרן הגר"ש זצ"ל באמצע השבוע. עבורי הם היו כמו שני סבים, במיוחד הגר"ש זצ"ל שהיה ממש מתעניין בי ושואל לשלומי, ומחמיא וכדו'. ובעוד הרב אויערבך היה מורו ורבו המובהק בתורה, ה'בית ישראל' מגור היה מורו ורבו המובהק ביראת שמים. הקשר ביניהם היה מעניין ומרתק, ויש על כך סיפורים רבים מספור, אבל אני אשתדל לספר לכם את הבסיס.

"אבי מורי קרא איזו כתבה על הרבי מקוצק, היה זה כשצינינו 100 שנה לפטירתו של השרף מקוצק ז"ע"א. אבא היה אז כבן 18, והוא רצה להרחיב את ידיעותיו על הרבי מקוצק. לשמחתו, לסבא שלו, היתה ספרייה ענקית עם כ-45 אלף ספרים. אבא ניגש אליו ושאל אותו אם יש לו להשאיל לו איזה ספר שבו הוא יוכל להרחיב את ידיעתו על תורתו ודרכו של הרבי מקוצק, ולאחר זמן קצר יצא עם ערמה של ספרים שנוגעים למשנתו של הרבי מקוצק ולדרכו בעבודת ה'.

"מיני אז הוא התחבר מאוד לדרכה של קוצק, ולימים סיפר לי שלא היתה אז אות אחת, בכל השפות שבעולם, שהיתה כתובה על קוצק

והוא לא קרא אותה. הוא ממש חקר והתעמק בנושא מאוד במשך תקופה ארוכה. "לאחר תקופה שבה העמיק בתורת קוצק, הוא אמר לסבו שבאמת מאוד מענין אותו לדעת אם יש היום איזשהו המשך לדרכו של הרבי מקוצק. השיב לו הסבא, בוודאי שיש, הרבי מגור הוא ממשיך את אותה הדרך. מכאן היתה הדרך קצרה מאוד לגור".

"אתה יודע לברך???"

"בפעם הראשונה שאבא הגיע לגור, כנראה מישהו לחש על אוזנו של ה'בית ישראל' שהבחור הליטאי הזה שנמצא כאן, הוא נכד של... ה'בית ישראל' נתן לו תפוח, לא לפני ששאל אותו "אתה יודע לברך???".

"אבא מאוד נעלב. מה זאת אומרת 'יודע לברך'? איזו מן שאלה זאת לשאול בחור בן 18 שלומד בישיבה. הוא יצא משם ואמר לעצמו, לפה אני לעולם לא אשוב! אבל אחרי חודשיים וחצי הוא הגיע לשם שוב. ה'בית ישראל' הבחין בו, ושאל אותו 'אתה כבר לא ברוגז איתי?'. ומאז דבק בו בכל מאודו והיה קשור אליו בלב ונפש.

"בבית שלנו, לא היה יום שבו אבא לא דיבר על 'הרבה', כשכמובן הכוונה לרבי מגור. הוא ממש היה דבוק בו. 18 שנים זכה להיות קשור עמו, והוא סיפר לי שגם אחרי 18 שנה שבהן היה קרוב לרבי בקרבה יתירה, כשהוא נכנס אליו לקודש פנימה, הלב שלו דפק בפראות כמו לפני הפעם הראשונה שבה נכנס אליו.

"שאלתי את אבא, למה בכלל חזרת לשם אחרי שהרבי אמר לך ככה? הרי הבטחת לעצמך שלעולם לא תשוב לשם? השיב לי אבי מורי: "שני דברים משכו אותי במשיכה עזה שלא יכולתי לה, הניגונים המופלאים ששמעתי אז כשהייתי אצלו ב'טיש' בפעם הראשונה, והעוצמה האדירה שנשקפה מעיניו ומכל הילוכו של הרבי, הייתי ממוגנט, לא יכולתי להימנע מלחזור לשם".

"אבא היה מרבה לכתוב. אחרי כל ביקור אצל ה'בית ישראל' כל שיחה שניהל עמו, הוא היה יושב ליד השולחן וכותב במחברת את כל מהלך השיחה שהתנהלה ביניהם. הרבי אמר לי כך ואני השבתי לו כך, שאלתי אותו מה לעשות בעניין זה, והוא הורה לי לברר את זה אצל פלוני... וכך היה כותב וכותב כל מילה ממש, כחסידי מובהק ונאמן.

"בשנות ילדותי, הוא היה לוקח אותי לים. אני זוכר שאחרי חצי שעה שהיינו בים, הוא היה קורא לי ואומר לי "בוא, אנחנו הולכים". אמרתי לו "אבל אבא, היינו פה רק חצי שעה?", הוא אמר לי "הרבי אומר שמאחר והכניסה לים היא בחינם, כל מי שרוצה מגיע לפה, ולכן זה מקום מסוכן מבחינה רוחנית. טובלים, שוחים קצת והולכים מכאן... שלא נידבק מהם".

"בכל אופן, את המחברות הללו הוא שמר כל ימי חייו, היו שם סיפורים, הדרכות, דברי חכמה ומוסר, בשלל נושאים, כמו שמירת עיניים, חשיבות ההקפדה על זמן קריאת שמע, ועוד ועוד.

"את המחברות היה אבא שומר בכספת, והוא היה מקפיד בקנאות גדולה שאף אחד לא יסתכל שם. אפילו לאמא הוא לא נתן את המפתח לכספת. עם זאת, מדי פעם הוא היה מוציא משם מחברת וקורא את תוכנה. בסעודות שבת הוא היה ניגש לכספת, מוציא את אחת המחברות, ומספר לנו מתוכה סיפור או אומר איזה ווארט ששמע

מהרבי וכדו', ומיד לאחר מכן היה מחזיר את המחברת לכספת. "כנער צעיר, היה לי רצון עז לפתוח איכשהו את הכספת ולקרוא את תוכן המחברות. ולמה? כי ידעתי שהרבי מגור אמר לאבי מורי כמה שנים יש לו לחיות. אבא אמר לנו בכמה הזדמנויות שהוא יודע מתי הוא יסתיימו חייו כי הרבי אמר לו. הדבר הזה הפחיד אותי מאוד, והייתי מוכן לתת כל הון שבעולם כדי לפתוח את המחברת הרלוונטית ולראות כמה זמן נותר לאבי לחיות.

"כשהיינו שואלים אותו, בין אם זו היתה אמי מורתי שתחי', ובין אם היו אלו אנחנו, אני ואחיותי, הוא היה אומר לנו בחיוך צופן סוד "יש עוד הרבה זמן", אבל כמה מחבריו סיפרו לנו שהוא אמר להם שזה יהיה בצעירות, כך אמר לו הרבי מגור".

הוא קרא לאמא, נתן לה את המפתח לכספת

"בהיות אבי כבן 54, הוא חלה במחלה הנוראה רח"ל, ולאחרי תקופה קצרה מאוד נסתלק לבית עולמו. במוצאי שבת האחרון לחייו, אור לג' כסלו תשנ"ה, ביקש אבא דף ועט כדי לכתוב צוואה. ולמחרת בבוקר, שעות לפני הסתלקותו הוא קרא לאמא, נתן לה את המפתח לכספת, וביקש ממנה להוציא את מחברת מספר 7.

"כשהובאה המחברת, פתח אבא והראה לה שהוא כותב שם, לפני 30 שנה, בהיותו בן 24, באחד הביקורים השגרתיים שלו אצל הרבי מגור, הרבי תפס אותו בבית המדרש, כביכול באקראי, ואמר לו: "שילה, יש לך 30 שנה לחיות, יש לך פוטנציאל עצום! אם תנצל את השנים הללו, יהיה לך גם עולם הזה וגם עולם הבא, ואם לא תנצל אותם לא יהיה לך כלום".

"מאז אותו רגע שהוא שמע את הדברים הללו מהרבי, היה לו כמו שעון חול מול העיניים והספירה לאחור החלה. הוא כל הזמן חישב כמה שנים נשארו לו וכמה הוא צריך לנצל אותן, ובאמת ההתנהלות שלו היתה כזאת של ניצול מוחלט של כל רגע.

"לאחר מכן הוסיף ואמר לאמי שהוא מרשה לה לקרוא את כל המחברות שבכספת, אבל מיד לאחר שהיא מסיימת את קריאתן, הוא מצווה עליה לשרוף אותן באש, ולא להשאיר מהן זכר. זאת, משום שבמחברות היו דברים שאסור היה שיתפרסמו, ה'בית ישראל' היה שולח אותנו לכל מיני שליחויות שהשתיקה יפה להן, וכן דברים אישיים שהיו כתובים שם, ולא רצה שיתפרסמו, ולכן הורה לשרוף את הכל. שעות אחדות לאחר מכן, ביום ראשון ג' כסלו, בשעות אחר הצהרים, השיב נשמתו ליוצרה.

"כשקמנו, ישבתי עם אמא שתחי', וקראנו את כל המחברות מהחל ועד כלה, לאחר מכן הדלקתי מדורה ושרפנו את כל המחברות כאשר ציווה אבי. "אבל אחרי שהוא הראה את המחברות לאמי מורתי שתחי', איך שכתוב במחברת שחור על גבי לבן שהוא יחיה 54 שנים בעולם הזה, אמר לה אבא על דבריו של 'הבית ישראל': "עולם הזה היה לי ברוך ה'. זכיתי להקים משפחה, יש לי ילדים נפלאים, לא חסר לי דבר. הקמתי את המכון להוצאת ספרי ראשונים ואחרונים, הייתי אב בית דין ברחובות ובירושלים, הספקתי כל כך הרבה ונהנית מכל רגע! אני מקווה שדברי הרבי יתגשמו במלואם ויהיה לי גם עולם הבא...".

כשהוא העיר לי על כך, הבנתי שטעיתי ברשימה ובטעות הכנסתי את השם של הסבתא שלו ברשימת התורמים לארגון 'אשמורת'. התנצלתי ואמרתי שמיד אגש לתקן את המעוות, אבל הוא קפץ ואמר לי "לא לא, זה בסדר, סבתא שלי ניצחה אותי"

הרב עמרם בינעט מגלה את הסוד של חינוך טוב לדורות

למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו (יהי ט)

הבסיס לסוגיא של חינוך הילדים נמצא בפרשה שלנו, פרשת 'חיי שרה', כשהקב"ה אומר "המכסה אני מאברהם אשר אני עושה?.. כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה'". ברור שלא מדובר כאן בצוואה גרידא, "עליכם לשמור דרך ה'" ותו לא. כי אנחנו רואים שהקב"ה מחשיב את העניין הזה כל כך עד שבגללו הוא כבר לא יכול לכסות מאברהם את אשר הוא עושה. אלא מה? חייבים לומר שמדובר בציווי כזה שאברהם אבינו מצווה את בניו וביתו אחריו, שאחריו הם בוודאי ישמרו את דרך ה'. וכאן אנחנו נכנסים לשאלה, איך באמת עושים את זה? איך אפשר לחנך את הילדים באופן כזה שנדע שהם אכן ינהגו כך? התשובה הקצרה היא שזה באמת לא אפשרי, לאף אחד אין תעודת ביטוח. אנחנו רואים שגם לאברהם אבינו היה את ישמעאל שהיה פרא אדם, וזה בוודאי לא דרך ה'...

כי גם לילד שקיבל את החינוך הכי טוב בעולם, יש עדיין אפשרות לבחור בטוב וברע, ולא תמיד הוא יבחר בטוב.

אבל איך באמת מחנכים ילד בצורה טובה? מה הסוד? הרי אנחנו יודעים ש'חונן לנער על פי דרכו', לכל אחד יש תכונות אחרות. האם יש משהו כללי שהוא טוב לכל הילדים שבעולם???

יש גמרא מפורסמת מאוד במסכת שבת, בדף ק"ל: "תניא רבי שמעון בן גמליאל אומר: כל מצוה שקיבלו עליהם בשמחה כגון מילה... עדיין עושין אותה בשמחה! וכל מצוה שקבלו עליהם בקטטה... עדיין עושין אותה בקטטה".

מוסיפה הגמרא עוד: "תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר: כל מצוה שמסרו ישראל עצמן עליהם למיתה בשעת גזירת המלכות כגון עבודת כוכבים ומילה, עדיין היא מוחזקת בידם וכל מצוה שלא מסרו ישראל עצמן עליה למיתה בשעת גזירת המלכות כגון תפילין עדיין היא מרופה בידם".

לכאורה צריכים להבין מה העניין? האם זאת סגולה מיוחדת לעשות בשמחה ובמסירות נפש כדי שהמצווה תהיה מוחזקת בידם טוב יותר? או שאולי זה השכר שהקב"ה נותן על המאמץ המיוחד?

נראה שצריכים לומר שפה מונח היסוד של 'דוגמה אישית'. זה לא עניין של שכר ולא סגולה, אין פה שום דבר מיסטי ונסתר מן העין. יש כאן יסוד חינוכי המבוסס על הטבע האנושי - כשאבא מתלהב

ממשהו, הבן מתלהב ממשוהו.

מה קורה כשיורד גשם חזק? אם ההורים מתלהבים וקוראים לילדים שיבואו מהר לחלון כדי לראות איזה יופי הגשם שוטף את כל היקום, גם הילדים יאהבו לראות גשמים חזקים, ואם ההורים יזעיפו את פניהם ויגידו שהיום זה יום קשה ומעצבן כי יורד גשם ואחר כך הכל יהיה מלא בוץ - התחושה הזאת תלווה את הילדים כל ימי חייהם ברגע שהם יראו שיורד גשם בחוץ.

כשהצופר מצפצף והשבת נכנסת, מה עושים ההורים? אם האווירה בבית הופכת נינוחה ונעימה, התרגשות נסוכה על פניה של אמא וזמזום נשמע מפיו של אבא, כי עכשיו שבת המלכה פורסת כנפיה על היקום, גם הילדים יקבלו כך את השבת, וכן להיפך חלילה.

והנה הוא מקבל ד"ש שהבן שלו מאוד נדיב...

יתירה מזאת, גם הילדים עצמם, לכשיגדלו הם יעבירו את התחושות הללו לילדים שלהם, ואלו בתורם לדור שאחריהם, וכך יכולה לעבור ההשפעה של ההורים לילדיהם לאורך דורות במשך מאות ואפילו אלפי שנים.

עד היום אנחנו חוגגים את ברית המילה לילדים שלנו, כי כך עשו זאת אבותינו. עד היום יש ויכוחים כשמעמידים חופה ומקימים בית חדש בישראל, כמו שאומרים חז"ל, בגלל שכבר אז במדבר, עם ישראל בכה למשפחותיו, על עסקי משפחות.

רגילים לומר שהחינוך הטוב ביותר הוא דוגמא אישית, אבל יש בזה קצת יותר עומק. כי דוגמא אישית זה לא רק 'כך אני מתנהג וכך גם הילד שלי יתנהג', אלא בעיקר מה אני משדר לו לגבי ההתנהגות הזאת. אם אברך לומד 12 שעות בכל יום, אבל ניגש ללימוד הזה עם 'פּרצוף חמוץ', למה שהילד שלו ירצה להיות שקדן? לעומתו פועל פשוט שעובד 15 שעות ביממה, ובערב מתנפל בשמחה על הגמרא ולומד חצי שעה עד שהוא נאלץ לסגור את הגמרא בלב כבד כי הזמן ללכת לישון - מחנך את הילד שלו ללמוד בכל רגע פנוי, הוא משדר לו שזה הדבר הכי מתוק בעולם.

סבתא ניצחה

מדי שנה, בחול המועד סוכות, אני עורך בבית הכנסת שלנו שתי מגביות כספיות במקביל, מקרב המתפללים. מגבית אחת היא למימון הוצאות חדר הקפה של בית הכנסת בכל השנה, ומגבית נוספת ליוזמה שנקראת 'אשמורת' שאנחנו עושים בבית הכנסת עם פרסים מיוחדים לילדים שבאים ללמוד בבית הכנסת מדי שבת לפני תפילת שחרית.

את המגבית אנחנו עושים בסוכות, כי אז הכי קל לבקש מאנשים. כל מי שיש לו אושפיזין תורם 'פרנס' ליום אחד בחדר הקפה, ומי שאין לו אושפיזין, על פי רוב יש לו לפחות ילד אחד שיש שנקרא אברהם או יצחק או יעקב וכו', בסופו של דבר, גם אם נמצא מישהו שאין לו בכלל אושפיזין בביתו, כשכולם מסביב תורמים, גם הוא כבר יתרום. שתי המגביות נערכות בנפרד זו מזו, לכל אחת יש קופה משלה, ואני זוכה לרכז את שתיהן, כך שאנשים ניגשים לתת לי כסף ואני מנהל שתי רשימות.

באחד מימי חול המועד מגיע אלי אברך צעיר, ומבקש לתרום למגבית של חדר הקפה לעילוי נשמת סבתא שלו. היא בדיוק הלכה לבית עולמה בשיבה טובה, והוא רוצה לעשות נחת רוח לנשמתה. למחרת הוא מגיע אלי בתלונה... תרמתי למגבית של הקפה, והשם של הסבתא שלי לא מופיע. הסדר הוא שיש רשימה מסודרת עם שמות התורמים או ההנצחות שהם מבקשים להנציח, והסבתא שלו נעדרה מהרשימה. כשהוא העיר לי על כך, הבנתי למפרע, שטעיתי ברשימה ובטעות הכנסתי את השם של הסבתא שלו ברשימת התורמים לארגון 'אשמורת'.

אמרתי לו שאני מאוד מתנצל, ומייד אגש לתקן את המעוות, אבל הוא קפץ ואמר לי "לא לא, זה בסדר, סבתא שלי ניצחה אותי". וכך הוא מספר: "התלבטתי אם לתת ל'אשמורת' או לקפה. מצד אחד סבתא שלה מאוד מאוד אהבה לימוד תורה, ומצד שני בקפה יש הרבה ברכות וזה עילוי נשמה גדול מאוד, החלטתי לתרום לקפה... אבל מסתבר שסבתא ניצחה, והכסף עבר למה שהיה חשוב לה!"

אני למדתי מהסיפור הזה, שהסבתות תמיד מנצחות בסוף, ההורים תמיד מנצחים. חינוך של אהבת תורה נכנס לילדים בעצמות, ולפעמים לא רואים השפעות חיוביות באופן מיידי, אבל זה נשאר שם בפנים, ומתישהו זה יקפוץ החוצה. בואו נהיה הורים וסבים שדואגים להחזיר בילדים שלנו 'ושמרו דרך ה', והעיקר שיהיה בשמחה ובהתלהבות.

מעשה היה עם ידיד טוב שלי, שהגיע לשלב חתונת הילדים, והתקשה מאוד בכיסוי ההוצאות של חתונת בנו בכורו. והנה הוא מקבל ד"ש שהבן שלו מאוד נדיב... מה הסיפור? בשיבה של בנו יש 'עזר חתנים', ומאחר והבחור היה אוסף כספים בתקופת פורים מדי שנה והכניס סכום נכבד לקופה, הוא היה זכאי לקבל את כל הביגוד בחינם. נתנו לו תלושים לרכישה בחנות של הלבוש חסידית. בדיוק באותה עת עמד גם חבר טוב שלו להתחתן, והחבר ההוא לא הצליח לאסוף כספים בסכום הנדרש, ולכן לא היה זכאי לאותה הטבה. הוא בא מבית חסר אמצעים, וכשהבן של החבר שלי ראה שהוא קיבל שני תלושים לרכישת כובע סאמט חסידי, בעלות של בין 1,200 ל-1,400 שקלים, הוא החליט להסתפק בכובע אחד, ואת התלוש השני לתרום לחברו הטוב.

ידידי שמע על כך, והתמלא כעס על בנו. היה לך שני תלושים לקנות כובעים חדשים, והשתמשת רק באחד? מילא! אולי כדאי שתיתן את התלוש השני לאבא שלך או לאחד האחים שלך שיוכלו לקנות כובע חדש? מה עם קצת עזרה להורים שלך שמתקשים מאוד לשלם את הוצאות החתונה?

הוא ניגש לבנו בתלונה, למה ויתרת ככה על הכובע השני בלי לבדוק אם מישהו מהמשפחה שלך זקוק לו?

הבן לא הבין מה הבעיה. "אבל אבא, היה לי ביד תלוש מיותר שהרווחתי אותו בעמל ובזיעה כשכיתתי רגליים לאסוף כסף, עמד לידי חבר ממשפחה ענייה שצרך לקנות כובע, לא חשבת פעמיים, פשוט נתתי לו. בכלל לא עשיתי חשבונות".

החבר השיח בפני את לבו, הוא כועס על בנו שלא חשב על הוריו, הוא עוזר לאחרים בזמן שההורים שלו מתמודדים עם העול הכבד של מימון החתונה שלו עצמו... אמרתי לידידי, "אני לא מבין אותך! תשמח! הבן שלך יצא בדיוק כמוך, גם אתה כשיש לך חבר במצוקה, אתה לא חושב פעמיים וממהר לעזור לו, גם אם זה על חשבונך. האם כל פעם שצריך לעזור למישהו אתה מתחיל לעשות דירוג מי צריך יותר עזרה ומי קרוב אליך יותר, או שאתה פשוט מזנק לעזור לו? הבן שלך ראה אותך מתנהג כך, והוא זכה להיות גומל חסדים בדיוק כמוך! 'נכון, אולי היה ראוי שירגיש קצת יותר את המצוקה של הוריו ויעזור להם, אבל אתה הרי לא שידרת לו מצוקה, אתה נותן לו הרגשה שהכל בסדר גמור ושהוא יכול להתכונן ברגע לחתונה בלי לדאוג את הדאגה הכספית. לעומת זאת, את האהבת חסד הזאת, אתה כן שידרת לו, לזה בדיוק חניכת אותו, וכשהוא מתנהג כמו שלימדת אותו אתה כועס???"

איך אברהם אבינו חנך את ילדיו לעשות רצון ה'? כשהוא עצמו עשה את רצון ה', ועשה זאת בשמחה, 'וישכם אברהם', 'וירץ לקראתם', 'ואל הבקר רץ אברהם', 'והוא עומד עליהם', הוא הזדרז בקיום המצוות, ושידר לילדים שלו שאין דבר מתוק וראוי יותר מלעשות את רצון ה', זה הפשט 'למען אשר יצוה לשמור דרך ה''', זה החינוך הכי טוב בעולם, דוגמא אישית שנעשית מתוך שמחה מתפרצת. אם נסתכל סביבנו נראה שהילדים יוצאים לא כמו שההורים שלהם חנכו אותם, אלא כמו שההורים שלהם שידרו להם.

רבי אליהו לאפיאן נעמד מול הפתח, וקולו החוצב הדהד: 'מבקשים מכם אדם וחיה אברהם ושרה יצחק ורבקה יעקב ולא שתתפללו שיבוא משיח צדקנו, וכל ישראל יהיו מאמינים ב-ה'!

הרב חנניה צ'ולק על ההשתטחות על קברי צדיקים

עבורם את אשרת הכניסה למתחם המערה, משם המשיכו למערה. השעה כבר הייתה 5:00 בערב. כשהגיעו, התאכזבו לשמוע מהחייילים בחוץ שהכניסה נסגרה בשעה זו. היה זה מפח נפש עבור המשתתפים, לאחר כל המאמץ שהיה כרוך בארגון הנסיעה. אחד המשתתפים ניגש לקצין המופקד על המערה ואמר לו: 'תראה, נמצא כאן צדיק גדול, הרב לאפיאן...! הקצין היסה אותו באמצע דבריו ואמר: 'שמי הולצברג-עציון, אני חניך המדרשה בפרדס חנה, אני מכיר את הרב לאפיאן ואת הישיבה, אין צורך להסביר לי אני מציע לכם: תמתינו בצד, כשהמבקרים יתפנו - אכניס אתכם'. כגודל האכזבה כך רבתה ההפתעה עבור הנוסעים, היה הדבר סימן הידידותי. אך כשרבתה ההפתעה עבור הנוסעים, היה הדבר סימן ואות לרבי אליהו לאפיאן, והוא גילה זאת: היות ומסופר בגמ' על האמורא שביקש להיכנס למערת המכפלה ולא נתנו לו, עד שנכנס וראה את עקבות אדם וחיה כשני גלגלי חמה, לכן רצה רבי אליהו לראות היצליח ה' דרכו להיכנס למערה. בתחילה היה נראה כמניעה, ולפתע הכניסה אושרה בדרך מופתית. אחר שהמבקרים פונו מהמקום, איפשרו להם להיכנס. המערה הייתה ריקה למעט רבי אליהו וקומץ מלוויו. רבי אליהו נעמד מול הפתח המכוון כנגד הקברים למטה בחלל המערה בין קימורי הגג, וקולו החוצב הדהד: 'מבקשים מכם אדם וחיה אברהם ושרה יצחק ורבקה יעקב ולא שתתפללו שיבוא משיח צדקנו, וכל ישראל יהיו מאמינים ב-ה'!' (מרשימות ד. צפתמן)

(מתוך עלונו של הרב צ'ולק תשפ"ד)

"אל מערת שִׁדָּה המְכַפֶּלָה" (כ"ג י"ח) - טעמים להשתטחות על קברי צדיקים - א. בספר חסידים (ס' תג) כתב: ברזילי הגלעדי אמר: אמות בעירי, כי יש הנאה למתים שבאים אוהביהם על קבריהם ומבקשים על נשמתם, שעי"ז מיטיבים להם בעולם הבא, וגם כשמבקשים מהם - הם מתפללים על החיים. ב. לפי שביה"ק הוא מקום מנוחת הצדיקים הוא קדוש וטהור, והתפילה שם מקובלת יותר (משנ"ב תקפא סקכ"ז, כה"ח צה). ג. המתפלל על קברי צדיקים אל ישים מגמתו נגד המתים, אך יבקש מה' שיינתן עליו רחמים בזכות הצדיקים שוכני עפר (מג"א תקפא ז בשם מהרי"ל). ד. לפי שיש בזה תועלת לחיים, כאומר 'הרי אנו חשובים לפניך כמתים' (כדאיתא בתענית טז. ועניין זה קיים אפילו כשהולך על קברי גויים) או כדי שיבקשו עליו רחמים. כאמור, מנהג התפילה על קברי צדיקים מובא כבר בגמ' (סוטה לד): שכלב עלה להשתטח על קברי האבות כדי שיבקשו עליו רחמים ויצילוהו מעצת המרגלים. המקור הראשון להשתטחות בקבר צדיק מצאנו אצל יוסף שהשתטח על קבר אמו כשירד למצרים, וענתה לו אמו שה' יצילו מכל רע (ספר הישר). וכן מצינו במדרש (בר"ר פ"ב י) לגבי רחל שקברה יעקב בבית לחם כדי שכשיעברו הגלויות שם תבקש עליהם רחמים. המנהג להתפלל בקברי צדיקים מוזכר במדרש (קהלת פרשה י) וכן איתא בזוהר (שמות דף טז): 'אם לא תפילת המתים עבור החיים, לא היו החיים מתקיימים אפילו חצי יום'. ואיתא ברש"י (יבמות קכב): 'ובתשובת הגאונים מצאתי, כל הנך ריגלי דאמוראי - יום שמת בו אדם גדול קובעים אותו לכבודו, ומדי שנה כשמגיע אותו יום מתקבצים תלמידי חכמים מסביביו ובאים על קברו עם שאר העם להושיב ישיבה שם. וכן עניין העלייה לקברי צדיקים מוזכר בשיטמ"ק (כתובות קג), בספר חרדים (פס"ה) בשם הרמב"ם ובעוד ראשונים ואחרונים. וידועים דברי הגר"א בפירושו לתיקוני הזוהר, שמיום שחרב בית המקדש, אין הקב"ה משרה שכינתו אלא על קברי צדיקים.

"ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו" - סיפור

היה זה לאחר מלחמת תשכ"ז, כשנודע שהתחדשה הגישה למקומות הקדושים, ביניהם מערת המכפלה. המשגיח רבי אליהו לאפיאן זצ"ל הביע את רצונו לפקוד את המערה בחברון, ונועדו קבוצה מבני הישיבה להוציא את הדבר לפועל. שתי מכוניות הועמדו, באחת מהן נסעה הרבנית מ' חנה ע"ה שביקשה גם היא להצטרף לנסיעה. בדרך עברו דרך ביתו של שר הדתות שהמציא

3 ימים אחרונים

613

הבית שלך לספר היהודי

של מבצע הספרים הענק

רק ב-
299
ש"ח בלבד!
במקום 460 ש"ח

רק ב-
59
ש"ח בלבד!
במקום 89 ש"ח

לרכישה עד הבית
כנסו עכשיו לנדרים פלוס < דרשו < 613

או 613-613.co.il

הייתי בהלם! איך כותבים בסיפורים כאלו, נשמטה לי הלסת.. לא היו לי מילים לומר לו, ומדובר באדם ומשפחה מכובדים הרבה מעבר למצוי, מה להם ולו?? והשווער מבעד לשפופרת מדרבן אותי לומר משהו, אתה בטח מכיר אותו הוא מהשכונה שלך, ולפני שאני מנסה לחשוב מה לומר...

סיפור אמיתי שחייבים לקרוא על ה'שלייגר' השובב חסר התקנה של השכונה וקורות חייו

הרב אברהם פוקס

וְהָאִישׁ מְשֻׁתָּא לָהּ (כד כא)

המדרש עיקר אלא המעישה...
וכך הוא סיפר:

אני גר בארה"ב והייתי משגיח שם בישיבה. יש כמובן סוגי בחורים שונים, אבל יוחנן היה שונה מכולם באופן חריג וקיצוני, רחוק מאד מהתואר הסתמי 'יוצא מגדר הרגיל', שובב חסר תקנה, עם מרץ של להקת אווזים שלמים. התרוצץ כל הזמן ממקום למקום, איפה שהלכת ראית אותו ובעיקר שמעת אותו. הוא טיפס על עצים ועל כל עמוד, היה מעורב בכל אירוע, ובאמת שגרם להרבה מאוד כאב ראש להוריו שיחיו.

בזמנינו המלמדים היו משתמשים ב'חכמת היד' שלהם

בזמנינו היו המלמדים בחיידים משתמשים לא פעם ב'חכמת היד' שלהם וב'חכמת הפרצוף' של תלמידיהם כדי 'ליישר' תלמידים סוררים, אבל במקרה שלו זה היה בבחינה של 'תן לחכם ויחכם עוד', כמה 'חכמה' שהשפיעו עליו, הוא נהיה יותר שובב ויותר סוער. כמובן שכשהיו צריכים ללכת לישיבה, אף ישיבה לא רדפה אחריו, להיפך, הוא התגורר באזור מגורי והכרתי אותו מגיל צעיר מאוד, אך קיבלנו אותו כי היינו מוכרחים לקבל אותו וד"ל. גם בישיבה הוא הצליח להחדיר הרבה מאוד רוח חיים... כלומר, הוא עשה לאנשי

רבינו האור החיים הקדוש אומר בפרשתנו, על הפסוק 'ותמת שרה בקריית ארבע היא חברון', שאף שגופו של כל אדם מורכב מארבע יסודות של אש, רוח מים ועפר, בכוחו של כל יהודי להפוך את כל היסודות שלו ליסוד האש, ואת האש הזאת הוא יכול להפוך ל'יסוד אש הנשמה': "שבאמצעות דביקות האדם בקונו יתהפכו היסודות כולם ליסוד האש".

והדברים צריכים לחדור אל עומק הלב. אפשר להפוך את היסודות! גם אדם שהטבע שלו נוטה לעצלות או לעצבות, או לגאווה או לכעס, או לכל מידי רעה אחרת, יכול לשנות את הטבע שלו ולהפוך את עצמו לאדם שגופו מורכב מ'יסוד אש הנשמה'. זה דבר עצום! פעמים רבות אנשים שוקעים ב'אוש נורא ואומרים לעצמם שהטבע שלהם הוא כזה שלא מאפשר להם לעבוד את ה', אבל כאן אנחנו רואים שההיפך הוא הנכון, לכל אחד יש יכולת לייצר לעצמו טבע חדש!

לפני כחודש, מוצאי יו"ט ראשון של סוכות, הלכתי לבקר ידיד בבית חולים שערי צדק. ידועה אמרתו של מרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל שהלך לבקר חולה בבית החולים וראה שם את אחד מתלמידיו שגם הוא ביקר חולה, אמר לו בחיך שביקור אצל החולה זה 'אריין און ארויס'. (להיכנס ולצאת...) אך הידיד שהלכתי לבקר לא נתן לי לקיים את ציווי של הגרש"ז...

לכשיצאתי מבית החולים לאחר כחצי שעה, אני רואה מזוית העין יהודי חסידי שעומד באולם היציאה מבית החולים וזכרתי שגם כשנכנסתי הוא עמד שם, ניגשתי אליו לשאול אם הוא צריך עזרה, טרמפ או אולי טלפון להתקשר, הוא ענה לי בחיך שהוא יו"ט שני-דיק, והוא ממתין כאן למארחו שיחזור איתו לביתו. שוחחנו עוד ואמרנו אחד לשני כמה ווארטים על החג מליצות וחיידים על הישראלים והחוצניקים, וסיימתי (כך חשבתי) בברכת גוט יו"ט ובאיחול שההמתנה לא תארך עוד זמן רב... הוא השיב לי שלפעמים כדאי לחכות, לא הבנתי את כוונתו, והוא אמר לי שלפעמים כשמחכים בסבלנות גם אם זה כמה שנים, בסוף מאד מרוצים. הרחתי שיש פה סיפור מיוחד, והוא אכן אישר את מחשבותי ושאל יש לכם זמן כמה דקות בשביל א מוירדיגע מעישה? ענית לו: לא

הצוות את המוות... לא אגזים אם אומר שחלק ניכר מהפעילות בישיבה של אנשי הצוות ואני בתוכם היתה קשורה אלי...
עוד שלוש שנים חלפו והוא עזב לישיבה גדולה, את אנחת הרווחה של הצוות בישיבה קטנה יכלו לשמוע כמעט עד ארץ ישראל אלא שהיא נבלעה באנחות הצוות מהישיבה גדולה שגם הם קיבלו אותו מהסיבות שהיו צריכים לקבל. עדיין יצא לי לראות אותו מדי פעם, כך שראיתי שהוא לא השתנה הרבה, גם אם התבגר. התעלולים שלו כבר לא היו כאלו ילדותיים כמו פעם, אבל הוא עדיין היה שובב חסר תקנה. תמיד עברה לי המחשבה בראש, מעניין מי תהיה ה'מאושרת' שתתחתן איתו? איך יצליחו למצוא לו שידוך כשהוא כזה תזזיתי וחסר מנוחה. זה בטח קשה מאוד לחיות עם אדם כזה. אבל הרי הקב"ה מזווג זיווגים, נחיה ונראה מה יהיה איתנו...

השנים עוברות והנה ביום מן הימים אני מקבל טלפון מידיד טוב שגר בשכונה הסמוכה והוא מזמין אותי בשמחה רבה לאירוסים בתו, מזל טוב מזל טוב איחלתי לו בשמחה והתעניינתי מי החתן? והוא אומר לי את שמו של ה'תכשיט' שסיפרתי לך עליו בדקות האחרונות.

נשמטה לי הלסת, כפשוטו ממש

הייתי בהלם! איך כותבים בסיפורים כאלו, נשמטה לי הלסת, כפשוטו ממש, לא היו לי מילים לומר לו, ומדובר באדם ומשפחה מיוחדים ומכובדים הרבה מעבר למצוי, מה להם ולו או מה לו ולהם?? והשווער מבעד לשפופרת מדרבן אותי לומר משהו, אתה בטח מכיר אותו הוא מהשכונה שלך, אולי הוא אפילו למד אצלך. ולפני שאני מנסה לחשוב מה לומר, הוא ממשיך ומספר לי את המשפטים הבאים שמעולם לא חשבתי שאשמע על אותו בחור: תדע לך, אני לא גר בשכונה שלכם, אבל יוצא לי מדי פעם לבוא לשם לשטיבלאך ולקניות, וראיתי אותו הרבה פעמים, תמיד התפעלתי מהחן המשוך על פניו, ומהשמחה שהוא מצוי בה תדיר, ראיתי לא פעם ולא פעמיים איך שהוא עוזר למבוגרים בקניות, בעל חסד, וממש בעת האחרונה שבאתי להתפלל בשטיבלאך, אני רואה אותו יושב ולומד עם חברותא בכזה גישמאק, זה היה בשבילי ה'קש ששבר את גב הגמל'.

אני מתחיל לעכל את הדברים שהוא אומר לי מבעד לטלפון, אבל מה שהצלחתי לשאול אותו זה היה על איזה קש וגמל אתה מדבר? והוא עונה לי בנימת גאווה, לפני שבועיים התקשרתי לר' **** השדכן שיציע את זה, ועכשיו אני מתקשר אליך להזמין אותך לאירוסין.

הוא כמובן היה בהתלהבות גדולה כמו כל אבא כמה שעות לפני אירוסים בתו, והוא מוסיף ומספר לי שהוא חרג קצת מהכללים בשידוך הזה. 'כלומר' אני מתעניין, והוא משיב לי, כנהוג פגשתי אותו בתחילת השידוך והיתה לנו שיחה כזאת ידידותית וחמה שאמרת לי שאמנם נהוג שהאבא של המשודכת ראשית כל נפגש עם הבחור לפני שמתחילים בכלל, אבל כאן זה רק לפרוטוקול, כי אני מכיר אותך כבר כמה שנים טובות וזה הבחור שאני מאחל לכת שלי, ביודעי ומכירי את אישיותך הנפלאה והכוחות הגדולים שיש בך, ומבחינתי אתה החתן המושלם והמוצלח ביותר בשביל הבת שלי.

מה אומר ומה אדבר, שח לי המשגיח מאנגליה, הבנתי שאני לא הולך לומר לו אף מילה מכל מה שהייתי אומר לו, אילו היה מתקשר אלי 24 שעות קודם לכן לברר על החתן.

כמובן שאני כל הזמן משגן לעצמי שבורא עולם מזווג זיווגים, וארבעים יום קודם יצירת הולד בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני, אבל אפע"ס, אתה מבין אותי, כן? לאירוסין ולחתונה הגעתי כמעט כמי שכאפו שד, בחוסר ברירה, הרגשתי שאני מסתכל על שתי רכבות שמתקדמות זו לעבר זו על אותה המסילה, וההתרסקות הקרובה היא בלתי נמנעת, התקשיתי מאוד לשמוח בה, ומאוד דאגתי מה יקרה ביום שאחרי החתונה, ואם היה חסר משהו בדאגה שלי כלפי השידוך הזה, המחנות, הלא הוא ידידי פוגש אותי כמה שבועות לפני החתונה ומספר לי שהחתן היקר הולך ללמוד בכולל הלכה כשהוא נוקב את שמו של הכולל, זה כולל עם לימודים אינטנסיביים ושמירת זמנים ומבחנים, לא משהו שאמור להיות בכלל קשור לחתן היקר בשום צורה, והוא מוסיף ואומר לי שהוא כל כך שמח שהוא הולך לכולל הזה שהוא אמר לחתנו זה כולל שמתאים בדיוק בשבילך אתה תהיה שם ה'שפיץ' של הכולל... עברו שבוע ושבעים, והכל בסדר, חודש עבר, חודשיים, חצי שנה, אחרי שנה נתקלתי בו...

מה אומר ומה אדבר... זה לא אותו יוחנן! פניו פני אברך, כל כולו אומר שקיעות בתורה, והוא באמת היה שקוע בשיחה עם אברך נוסף, לא שמעתי על מה הם מדברים אבל ניכר היה שהם מדברים בלימוד ובשקיעות נפלאה, עם השנים אני רואה אותו עולה בסולם שלב אחרי שלב.

היום הוא מרביץ תורה, מגיד שיעור בישיבה ומצליח מאוד, שקוע בלימוד יומם ולילה, הלוואי על כולנו כאלו ילדים, הוא מדי פעם מתקשר אלי להתיעץ איתי בקשר לבחורים שבשיעור שלו ומתעוררות איתם בעיות, בערב החג קיבלתי ממנו טלפון כזה, וזה מה שגרם לי להיזכר בו עכשיו שוב.

שאלתי אותו פעם, יוחנן, תגיד לי, איך קרה כזה שינוי. איך הפכת מה'שלייגר' של השכונה לכזה עובד ה' רציני?

הוא הרים אלי עיניים ואמר: "זה השווער שלי! הכל בזכותו. הוא נתן בי אימון, אבל לא סתם אמר לי שהוא מאמין בי, הוא לקח אותי כחתן לבתו! הכניס אותי אליו הביתה, סידר לי את הכולל הכי טוב שיכול היה לסדר כי הוא היה בטוח במיליון אחוז שאני עתיד להיות תלמיד חכם מופלג, לא היה לו צל של ספק בעניין. הוא כל כך האמין בי עד שגם אני התחלתי להאמין בעצמי, אולי באמת אני כזה מיוחד כמו שהוא חושב? החלטתי לתת לזה סיכוי, בפעם הראשונה בחיי ניסיתי להיות מתמיד, וחשבתי שבאמת יש לי סיכוי, וראה זה פלא, התברר שהוא צדק. מאז לא הסתכלתי אחורה, השינוי כבר התחולל מעצמו, כי הוא האמין בי, אשתי האמינה בי, וממילא גם אני האמנתי בעצמי!".

אתה מבין? סיים המשגיח בעיניים מצועפות, היה שווה לחכות כמה שנים ולראות מה ייצא ממנו... "שבאמצעות דביקות האדם בקונו יתהפכו היסודות כולם ליסוד האש".

אחד מתלמידי החכמים שהיה איתנו נסער מאוד, הוא פשוט לא יכל להכיל את האפשרות שהוא יתפלל חלילה מנחה ללא מנין, הוא ממש היה מבוהל, ראו על פניו אימה ויראת שמים, חרדת הפסד, לחשוב שחלילה הוא עלול להפסיד תפילת מנחה במניין

למה קוראים לתפלת 'מנחה' מנחה

מאת: הרב צבי גטקר

ויצא יצחק לשוח בשדה (כד סג)

יצחק תקן תפילת מנחה שנא' ויצא יצחק לשוח בשדה, ואין שיחה אלא תפילה.

יצחק אבינו ע"ה, תיקן את תפלת מנחה, בטרם נבוא לדבר ולספר על תפילת מנחה, ישנה שאלה שאני אוהב לשאול נערים וגם תלמידי חכמים, כי זו שאלה שכאשר שומעים אותה, חושבים, וואי, איך לא חשבתי ע"ז.

השאלה היא למה קוראים לתפלת 'מנחה' מנחה.

הרי אנחנו יודעים שתפילות כנגד תמידים תיקנום, אז שחרית זה כנגד תמיד של שחר, מובן קוראים לתפילה תפילת שחרית. מנחה היא כנגד תמיד של בין הערביים, אז לכאורה היה צריך לקרוא לה תפילת ערבית, ולא מנחה, כי הרי זה נגד תמיד ולא נגד מנחה. שאלה יפה. כ"א יחפש לה תשובות, בראשונים על התנ"ך ועל הש"ס..

תשובה אחת נדירה ולא ידועה כלל, מצאתי בספר החשוב 'קובץ שיטות קמאי', שם מובא אחד מקדמונינו המצטט דברי חז"ל לא מוכרים שאומרים כך: "אמר יצחק אבינו ע"ה, אני עולה, מה תהא מנחת? - כלומר לכל קרבן יש מנחה, ואני הרי קרבן מהי המנחה? - עמד ותיקן תפילת מנחה. נפלא.

תפלת מנחה היא תפלה מיוחדת, ורבים מאבותינו לא נענו אלא בתפילת המנחה, וכמו שידועה, אליהו הנביא לא נענה אלא בתפלת המנחה שנא' ויהי בעלות המנחה ויאמר ענני ה' וכו'.

אחד הדברים המיוחדים בתפילת מנחה הוא העניין של 'עצירת היום', כלומר, שחרית מתפללים לפני שיוצאים לענייני היומיום, מעריב מתפללים כבר כשמסיימים את היום, מנחה זה פתאום באמצע, באמצע כל העיסוקים אדם נעצר, מסיים את כל ענייניו, או עוצר אותם באמצע, ונעמד לתפילת מנחה. וזו סיבה לחביבות מיוחדת של תפילה זו לפני השי"ת.

לא בקשה בתחילת היום, ולא הודי' בסופו, אלא באמצע העניינים והפעילות, נעמדים להתפלל לפני ה', לשוח לפניו, את אשר על ליבינו, את אמונתנו ובקשתנו, ממנו יתברך שמו.

וזה קשה, יותר מכל התפילות, לא אחת נוסעים בדרך פקוקה ורואים יהודים עומדים כפשוטו לשוח בשדה, בצד הדרך, להתפלל תפילת

מנחה, שלא הספיקו מחמת הפקק להגיע אל בית הכנסת, מה שלא שייך לראות בתפילות אחרות.

בבין הזמנים, מאוד מצוי וניכר הנושא הזה, שבעצם המנחה היא עוד אתר הדורש תכנון בפני עצמו לפני היציאה לטיול או לפארק..

וכמעט בכל אתר מכובד שפוקדים אותו המוני בית ישראל בחופשות או בחגים, קיימים היום מיני שטיבלאך, יהודים מעדות וסוגים שונים שמתקבצים ומתארגנים ספונטנית לתפילות מנחה אקראיות, בין העצים, או בחניון וכדומה.

ידידי הגה"צ רבי אליהו רצקר שליט"א, שאל פעם את אחד מגדולי ישראל זצ"ל, מה עושים במקרה שיוצאים לטיול ואין מניין למנחה. כך הוא שאל, בזה הלשון.

התשובה הנחרצת היתה: אין כזה דבר!.

כלומר הסביר הרב רצקר שליט"א, כוונתו הייתה לומר, מי שבאמת אכפת לו ורוצה להתפלל, לא שייך שטיול או יציאה לפארק תמנע ממנו תפילה בכוונה. נכון מעלתה של תפלת מנחה היא היא מורכבתה עצמה, אבל אין זה 'פטור', תפלת מנחה, מי שמעוניין, ורוצה לקיימה כראוי לה ימצא תמיד את הדרך גם לצאת ולטייל כנצרך, וגם להתפלל כדבעי.

באופן אישי חוויתי את הישועה שרואה מי שמקפיד ורוצה בכל מאודו להתפלל מנחה במניין. וכך הוי מעשה.

נסעתי עם כמה ת"ח חשובים לבית החיים בחיפה, לפקוד את ציונו של יהודי שבאותו היום היה יום הארציטי, הנסיעה הייתה מתוכננת ל20 איש, בנוי, ושאר המשתתפים.

לפתע הוא רואה אדם מרחוק. צהל האיש ושמה: "הנה ישועתי קרובה, האדם הזה יוציא אותי מן היער..." , הוא החיש את צעדיו לקראת האדם המושיע, וכשפגש בו, קרא לעברו בקול גדול: "הצילו... הושיע אותי... אני מסובך ביער כבר שלושה ימים...!"

המשלים של ר' איצלה בלאזר על עת הזקנה!

הרב ישראל ליוש

יאבְרָהָם זָקֵן בְּיָמָיו... (כד א)

הגאון רבי שלום שבדרון זצ"ל, את ששמע מפי הגאון רבי אליהו לופיאן זצ"ל...

"מה אני יכול לומר לכם...?! - אמר ר' איצל בענוותנותו - "בכוחי רק להמשיל לכם משל... אדם הלך ביער ותעה, עבר יום, עברו יומיים ושלושה, וכוחותיו הולכים ואוזלים, הרעב והצמא החלו כבר לתת את אותותיהם והוא אינו רואה מוצא לצאת מן היער..."

לפתע הוא רואה אדם מרחוק. צהל האיש ושמה: "הנה ישועתי קרובה, האדם הזה יוציא אותי מן היער..." , הוא החיש את צעדיו לקראת האדם המושיע, וכשפגש בו, קרא לעברו בקול גדול: "הצילו... הושיע אותי... אני מסובך ביער כבר שלושה ימים...!"

חיבק אותו האיש ופרץ בבכי, "אתה מסובך שלושה ימים... אני כבר מסתובב בנבכי היער כמה שבועות ואיני יודע כיצד לצאת מכאן... לא אוכל להראות לך את דרכי היציאה הנסתרים אף ממני, רק בזאת אוכל לעזור לך ולספר לך היכן לא כדאי לך ללכת והיכן לא תמצא את הדרכים המובילות אל היער... אולי בזה אחסוך לך מעט מאמץ..."

ר' איצל סיים את משלו וקרא לעבר שומעי לקחו: "מה אני כבר יכול להראות לכם...? מי אני...? מה אני...? אך אם אתם טועים מעט שנים, אני כבר טועה הרבה שנים, כי אני זקן ומבוגר מככם... אני רק יכול להצביע לכם על מקומות הטעות ולומר לכם אל תטעו כמה שאני טעיתי... אני חשבתי כל הימים שלעת זקנותי אתקן את טעויותי, כיום אני רואה את הטעות הגדולה שלי... אל תחכו לעת זקנה... תקנו את הטעויות שלכם בצעירותכם... ר' איצלה סיים את דבריו ופרץ בבכי, וכל העם געו בבכי יחד עימו..."

מאות ואלפים הצטרפו למעגל העריקים

בהזדמנות אחרת המליץ ר' איצל את הסיפור הבא על הפסוק: "אל תשליכנו לעת זקנה..."

מאות ואלפים הצטרפו למעגל העריקים בימי הצאר הרוסי שגייס חיילים לצבא בכפיה. כל מי שיכול היה לברוח, עשה זאת. רבים ברחו והסתתרו מפני שלטונות הצבא...

יום אחד, הוציא הצאר צו חנינה לעריקים. הודעות יצאו בכל רחבי רוסיה שכל עריק שיבוא ויודה ויתחיל לשרת מיד בצבא, יכופר לו עוון העריקות ויקצרו לו את שירותו הצבאי...

עשרות אלפים באו והודו והתייצבו לשירות הצבאי, ובכך תמה עבורם

ידועים דברי המדרש שאברהם אבינו ביקש זקנה, כדי שיידעו להבדיל בין נער לזקן. והקב"ה נענה לבקשתו ובו התחילה הזקנה. וכשעמד אברהם בבוקר, ראה שהלבינו שערות ראשו וזקנו. יש להבין, מדוע באמת עד שביקש אברהם אבינו, לא היתה זקנה באדם, הרי בכל העצמים בבריאה היתה זקנה. העצים, בעלי החיים ואפילו הדוממים לא היו נראים לעולם כחדשים, אלא ודאי התבלו וחלה בהם זקנה, מדוע, אם כן, באדם לא היתה זקנה?

מבאר הגאון רבי יצחק פנחס גולדוסר שליט"א, בהקדם שאלה נוספת: הרי הקב"ה מחדש בטובו בכל יום מעשה בראשית, אם כן, כיצד רואים אנו, בכל זאת, התיישנות בבריאה, הרי אם הבריאה מתחדשת כל יום, היא צריכה להיראות כל יום כחדשה, הרי זה דומה למי שיצבע את ביתו כל יום, הרי לעולם ביתו יראה חדש ולא יראו בו התיישנות.

אלא, כל זאת מחוקי ומסדרי הבריאה, כי הקב"ה הסתיר את הנהגת הבריאה בטבע, ואף חידוש הבריאה בכל יום מוסתר ומובלע בטבע, וע"כ הבריאה כולה מתיישנת, כי כך הוא הטבע, שהבריאה מתיישנת. אולם דבר אחד מכל הבריאה, והוא האדם שהוא בחיר הבריאה, השאיר הקב"ה שלא ישלוט בו הטבע, אלא הוא נשאר גלוי והחידוש שלו נראה עליו, ועל כן לא חלה זקנה באדם, כי תמיד ראו עליו שהקב"ה בוראו ומחדשו בכל יום.

וכשתבע אברהם אבינו זקנה, הסכים עימו הקב"ה, משום שהוא הרי פרסם את האמונה בהנהגת העולם ע"י הבורא ב"ה. אם כן, עתה אחר שהאמונה בהנהגת והשגחת הבורא מפורסת לכל, כבר לא צריך להשאיר ידיעה זו של חידוש הבריאה, אף לא על האדם, ויכול הקב"ה להסכים שאף בבריאה זו ישלוט הטבע שיש בו חוקי התיישנות. ומעתה אחר הסכמת הקב"ה לבקשתו של אברהם אבינו, שוב נראית הזקנה לא רק בכל הבריאה אלא אף באדם.

אותות הזיקנה והשנים שעברו, תמיד היו בעיני בעלי המוסר תמרור אוזרה ושבט מוסר בפני הדין והחשבון שהם יצטרכו למסור בבוא עיתם.

כך היה כאשר נתבקש הגאון רבי יצחק בלאזר זי"ע רבה של פטרבורג, לומר דברי כיבושין בבית המוסר בקובנא, כפי שמספר

אך מה מאד הופתע כשראה בהפסקת האוכל היאך שהילד משתמש ביד ימינו ללא קושי כלל. המלמד התבלבל לגמרי. מיד קראו המלמד שוב: "כיצד הנך אומר שאין לך יד ימין בו בזמן שראיתך משתמש בה ללא קושי במהלך היום!"

ואנו לדידן, לומדים לימוד עצום: עד כמה עלינו לשמור על לשוננו ופינו בכל מאודנו וכוחנו

מאת: הרב אליהו שור

קוראים אנו בראש הפרשה על פטירתה של שרה אמנו, ומה מקום לפטירתה של שרה אמנו בראש הפרשה? מתרץ רש"י לפי שנתגלגל העניין בשל מעשה העקידה המופיע כולו בסוף הפרשה הקודמת. אך כיצד נתגלגל הדבר?

נסמכה מיתת שרה לעקידת יצחק, לפי שע"י בשורת העקידה שנזדמן בנה לשחיטה וכמעט שלא נשחט פרח נשמתה ממנה ומתה. - רש"י

מילותיו אלו של השטן שאמר לה לשרה שכמעט נשחט יצחק בעקידה - מגלים לנו חז"ל הם המה שגרמו באופן הנגלה לפטירתה של שרה אמנו מהעולם בטרם עת!

ואנו לדידן, לומדים מכך לימוד עצום: עד כמה עלינו לשמור על לשוננו ופינו בכל מאודנו וכוחנו - בפרט כשאנו מדברים אל חברינו וקרובינו, לבל יפגעו מדיבורינו לא בגוף, לא ברוח, וכ"ש לא בנפש. שכן הדיבור חורט הוא בנפש, ועוצמתו גבוהה היא ביותר, לפעמים אף יותר משאנו חושבים.

הבה נטה אוזן לסיפור הבא, אותו סיפר המשפיע הרה"צ רבי צבי מאיר זילברברג שליט"א ('דברי חיזוק', פרשת וירא תשע"ט), ונקלוט במקצת עד היכן הדברים מגיעים:

בתלמוד תורה בארצות הברית לימד המלמד לתלמידיו הפעוטים בפעם הראשונה איך קוראים קריאת שמע של שחרית, כאשר הראם בידו הימנית איך משימים את היד על העיניים בשעת קריאת שמע לכוונה יתירה. בעודו מבטא בהדגש לתלמידיו: "חזו תלמידים חביבים, את היד הימנית, כן את הימנית, לא השמאלית. משימים מעל העיניים וקוראים קריאת שמע!"

מה אעשה, ואין לי יד ימין

תיכף לאמירה מעשה. הורה המלמד לכל התלמידים לשים את ידם הימנית על העיניים ולקרוא קריאת שמע ביחד. כולם אכן עשו זאת בהתלהבות מתוקה של תינוקות של בית רבן, מלבד אחד. ילד זה קרא קריאת שמע בעיניים פקוחות ולא אבה לשית לדברי המלמד לשים את היד הימנית על העיניים.

המלמד ראה כי כן, ורצה להעיר לילד, אך נמנע, שמא משגה הוא. אך כשעברו יומיים ושלושה והמלמד מבחין שהילד פשוט עושה זאת בשיטתיות, קראו לו בתגובה לחדרו לברור לדעת מה זה ועל מה זה.

הילד בשמעו את תמיהת מלמדו השיב מיד בבושה: "מה אעשה, ואין לי יד ימין!" המלמד נבהל ונרעש. לא ידע שילד זה, יד ימינו מתותבת היא ולא עצם מעצמיו. התנצל המלמד בפניו, כשהוא שמח בלבו על כך שלא גער בו ברבים שעה שאין הוא אשם כלל. אך מה מאד הופתע כשראה בהפסקת האוכל היאך שהילד משתמש ביד ימינו ללא קושי כלל. המלמד התבלבל לגמרי. יש לו יד ימין או לא? מיד קראו המלמד שוב: "כיצד הנך אומר שאין לך יד ימין בו בזמן שראיתך משתמש בה ללא קושי במהלך היום!" הילד לא התבלבל.

"בשעה שאמרת והדגמת ששמים את היד הימנית על העיניים בשעת קריאת שמע. אמרתי לשים גם אני את ידי על העיניים. אך מיד נזכרתי שאת היד הימנית יש לשים. ואני, כך אומר לי אבי לא אחת, יש לי רק "צוויי לינקע הענט!" שתי ידיים שמאליות. כאשר הוא טוען תמיד ששתי ידי רפות ושמאליות. ואם שתי ידי שמאליות הן, יד ימין מניין לי..."

נורא למתבונן! בינו והתבוננו עד היכן יכולים מילים פשוטות, הנזרקים לפעמים בלי שימת לב מיוחדת, להשפיע ולחלחל!

מנגד - כמה כוח יש במילה טובה שאומרים לחבר ולרע טוב, עד כמה היא מחיה נפשות כפשוטו. בסלונים חזרו תדיר על מאמר אחד מהצדיקים דילהון לאמור: "מחיה מתים - במאמרו!" - בידיו של כל

אחד להחיות מתים ב"מאמרו" - ע"י מאמר פיז!

הוא עצמו לא ידע אותה שעה מאין צצו תיבות אלו אל תוך גרונו

הן לאפוטרופוס שמתני על בנג. ובכן. מה תפקידו של אפוטרופוס?
לדאוג ליתום בכל צרכיו שיהיו על הצד היותר טוב!
ובכן, כאפוטרופוס אני אומר: הטוב ביותר ליד'לה זה הוא --- שאביו
- הוא ולא אחר - יגדלנו, יחנכו, ידאג עליו, ואף יובילנו לחופה בשעה
טובה ומוצלחת! זהו הטוב ביותר עבורנו!!

על כן התחזק נא רבי. אם לא למענך - למען בנג!"
ה'ברכת אברהם' סיפר שהוא עצמו לא ידע אותה שעה מאין צצו
תיבות מחזקות אלו אל תוך גרונו. אך ראה זה פלא - הרה"ק ר'
מוט'ל הקשיב לדבריו, אחר עצם את עיניו ושקע בתרדמה. אך מיני
אז התרחש המהפך. כוחות חדשים ננסכו בו אצל ר' מוט'ל, ולאחר
תקופה קצרה התאושש לגמרי והבריא מחוליו בחזרה.
וזכה לחיות עוד עשרות שנים במשעולי החיים. וכן, אף זכה להוביל
את בנו אהובו יוד'לה אל מתחת לחופה!
כוחן של מילים! מחיה מתים - כפשוטו!
אף לנו ניתנה היכולת והזכות להחיות ולרפא אנשים! לרומם
ולהעצים את כל הסובבים אותנו - ידידים, חברים, קרובים, בני הבית
ילדים, ומי לא?! והלא דבר פשוט הוא, והענקת מילה טובה היא
אף אינה כרוכה במאמץ ואף לא בכסף, הבה נעניקם בשפע!
נפזר מילים מעודדות, מחזקות, מצמיחות, ומנסיקות!!
ובעז"ה נזכה להחיות מתים - במאמרינו!

אף זאת מסופר על הרה"ק רבי מרדכי חיים מסלאנים ז"ע - הידוע
בכינויו 'ר' מוט'ל סלאנימ'ער', שבעת היותו צעיר לימים נפל
למשכב בהתגוררו בטבריה עיר הקודש, ומצבו הלך והידרדר, עד
שכמעט הגיע שעתו. בראותו כי זאת קרא לתלמידו כבנו הלא הוא
הרה"ק ה'ברכת אברהם' מסלונים ז"ע בבקשו מלפניו שבאשר
נראה ששעתו קרבה, והרי בן צעיר יש לו, יוד'לה שמו (הלא הוא
הרה"ח רבי יהודא לייב זצ"ל, שהאריך ימים ונפטר לפני שנים
אחדות. אביו של המסור לצורכי צדקה וחסד הרה"ח רבי אברהם
סלאנים שליט"א), ולא יהיה מי שיגדלו, יחנכו וידאג לו לכל צרכיו,
על כן הוא ממנהו בזאת להיות לו 'לאפוטרופוס', לדאוג לו בכל
דרכיו והצטרכויותיו!

ה'ברכת אברהם' בעצמו סיפר לימים את אשר התרחש שם:
"עמדתי סמוך למיטתו, וכמו משום מקום - הלא הוא מקומו
של עולם, הקב"ה שמלא כל הארץ כבודו הכניס מילים לפי.
והתחזקתי, בקוראי אל רבי כדברים הבאים: "ראה נא, רב'ה אהוב,

המשך מעמוד 22 | הרב צבי גטקר

הוא תפס את ידי וכמו טובע נואש צעד איתי במהירות אל הכביש.
פניו שידרו מצוקה, כפשוטו, ומשום כך, נעצר לידינו אחרי שניות
ספורות יהודי עם כיפה וזקן עבות ולבן, ושאל אתם צריכים עזרה?
ושנינו ענינו ביחד, אנחנו צריכים מניין למנחה.
הוא שאל בחיך רחב, שניים יספיקו, ואנחנו צהלנו, כן, זה מה שחסר,
הוא נעצר, וסימן לרכב שהיה כמאה מטרים מאחוריו. ושניהם נכנסו
והתפללו איתנו, ברוב אושר, מנחה במנין!
לא אשכח את אחד מהבנים, יהודי חשוב עד מאוד, כולו נרגש,
וקורא לאחיו, בואו תראו, מי שרוצה להתפלל במנין, ישיג אותו בכל
מקום נידח.
אם רק אנחנו נרצה ונעשה את שלנו באמת, הקב"ה ימציא לנו את
כל צורכנו לעבדו, בכל מקום, ובכל טיול, כי כאמור, להתפלל בלי
מנין - אין כזה דבר!

היתה הבנה משום מה, שמכיון שהעליה היא לפני השקיעה נתאסף
כולם אחרי אמירת הפרקים כנהוג, לתפילת מנחה.
אך כשסיימנו התברר שבניו כל אחד לחודו היה מעוניין לגשת
לעמוד ביום היארצייט, כנהוג לעלות ולהיות ש"צ, ומשום כך נותרנו
שמונה אנשים, שצריכים מניין למנחה.

בראך.
אחד מתלמידי החכמים שהיה איתנו נסער מאוד, הוא פשוט לא
יכל להכיל את האפשרות שהוא יתפלל חלילה מנחה ללא מנין, הוא
ממש היה מבוהל, ראו על פניו אימה ויראת שמים, חרדת הפסד,
לחשוב שחלילה הוא עלול להפסיד תפילת מנחה במניין.
הסברתי לו כי הייתה טעות, ובעשר הדקות שנותרו לנו עד שהחמה
תשקע ותכנס אל תוך הים שמוולנו, לא נספיק להגיע לבית כנסת בשום
אופן, ולכן אין לנו ברירה אלא לעמוד ולהתפלל בכוונה ובלי מניין.

המשך מעמוד 23 | הרב ישראל ליוש

ועבור משפחתם מסכת ייסורים קשה ומאיימת, תמו החיפושיים
בבתיים ומעתה שבו המשפחות לישון בשלווה.
בכינוס העריקים המת'צבים, חילקו שלטונות הצבא בין הזקנים
לצעירים, לצעירים הקלו את השירות הצבאי וחתמו להם צו שרות
לשליש משנות החובה, ולא הענישו אותם כפי שהבטיחו, אולם את
הזקנים שבחבורה העמידו במשפט על עריקותם.
"היכן הצדק?" - תמהו הזקנים - "הרי הבטחתם לכל העריקים שמי
שיודה ימחל עווננו, מדוע נשתנה דיננו?"

ענו להם השופטים ברשעות: "מהצעירים יש לנו תועלת, כדאי לנו
להקל בעונשם, לפחות נהנה מהם בשליש משנות החובה, אך אתם
הזקנים כבר חסרי תועלת, אין לצבא מה לעשות איתכם, לפחות
נעניש אתכם על עוון העריקות החמור..."
זהו הבקשה, אמר ר' איצל, 'אל תשליכנו לעת זקנה...' שלא נגיע
למצב של זקנה שכבר אין תועלת מאיתנו, עלינו להישאר בכל גיל
ובכל מצב, צעירים ורעננים ובעלי תועלת, ואף ככלות כוחנו אל
תעזבנו...

נושאי הלימוד ב'דף יומי' בהלכה'

מי תיקן את קריאת התורה בשני ובחמישי? מדוע הפסיק הגה"ק מבוטשאטש זצ"ל לעלות ל'חתן תורה' או ל'חתן בראשית'? ומה הן הסגולות שבעליית 'שישי'?

משה רבנו עליו השלום תיקן לישראל שיקראו בתורה בשני ובחמישי, בשבתות ובמועדים; ועזרא הסופר תיקן שיקראו גם במנחה של שבת. ועוד תיקנו קדמונינו, שבשני ובחמישי ובמנחה של שבת, יעלו לתורה שלושה אנשים, בראש חודש ובחול המועד - ארבעה אנשים, ביום טוב - חמשה ומפטיר, ביום הכיפורים - ששה ומפטיר, ובשבת - שבעה ומפטיר. ואין להוסיף על מספרי עליות אלו, מלבד בשבת וביום טוב, שבהם ניתן להוסיף כאשר יש צורך בדבר, כגון שיש כמה שמחות, או

כדי למנוע תרעומת; וכשמוסיפים על העליות, יש לקרוא לעולה האחרון 'אחרון'; ואם הוסיפו על העליות וקראו לעולה 'אחרון' - כתב הפתח הדביר אין להוסיף אחריו עליות נוספות.

ולמנהג בני אשכנז - ביום טוב שחל בחול אין מוסיפים, למעט שמחת תורה. ובהקשר זה, כתב האשל אברהם מבוטשאטש על עצמו, שבתחילה היה נוהג לעלות בשמחת תורה ל'חתן תורה' או ל'חתן בראשית', ולאחר זמן ביקש לעלות ל'שלישי' כבכל שבת ויום טוב, כי חמשת הקרואים העולים ביום טוב הם מעיקר תקנת חז"ל.

ובנוגע לשבע העליות בשבת קודש - בזוהר הקדוש, מובאת מימרא של רבי כרוספדאי, שהעולה השישי בקריאת התורה בשבת נקרא צדיק יותר מכל העולים, וניצל מנזקים, ומאריך ימים; ואמרו שם, שרבי כרוספדאי עצמו נהג כל ימיו לעלות בשבת רק לעלייה השישית, והאריך ימים. וכן נהג הגר"א, לעלות בכל שבת לעליית שישי. וכמו כן, יש חשיבות בעלייה האחרונה, משום ש'אחרון חביב'; ובפרט בעלייה האחרונה שבכל אחד מחמשת החומשים - עליית 'חזק'. ויש מקומות שנהגו שהרב עולה בכל שבת ל'שלישי', [וכפי שנהג האשל אברהם מבוטשאטש, כאמור]. ויש מקומות שנהגו לתת את העלייה האחרונה לגדול שבציבור, מפני חשיבותה, כנ"ל. ונחלקו הפוסקים אם מותר למכור עליות בשבת, ובמקומות רבים נהגו למוכרו, ואין למחות בידם. ובמקומות שמוכרים את העליות, ראוי שלא לדחות את ה'חיובים' מחמת המכירה, וניתן להוסיף עליות; ולכל הפחות יש לתת עליה לחתן בשבת שלפני חתונתו, ולנער בשבת שלפני ה'בר מצוה'.

באילו שבתות נהג הגר"א לעלות דוקא למפטיר? והאם קטן בשבת שלפני הבר מצוה ראוי לעלות לתורה למפטיר של פרשת זכור?

מעיקר ההלכה מותר להעלות קטן לתורה בשבת, באחת משבע העליות, ובלבד שרוב העולים יהיו גדולים; ומנהג בני אשכנז שלא להעלותו אף בעליות שמוסיפים על שבע העליות הנדרשות מן הדין, אלא למפטיר בלבד. ובדיעבד, אם קראו לקטן לעלות לתורה - יש שהורה להקל שיעלה. אבל בימות החול, בראש חודש ובחול המועד, אסור להעלותו לתורה; וכן ביום טוב וביום הכיפורים, אסור להעלותו באחת מחמש ושש העליות הנדרשות מן הדין.

ובנוגע למפטיר: יש אומרים, שאף בשבתות שקוראים בהן למפטיר את ה'ארבע פרשיות' - שקלים, זכור, פרה והחודש - או שבת ראש חודש, וכן בימים טובים, ניתן להעלות קטן למפטיר; ויש אומרים, שבימים אלו אין להעלותו למפטיר, כיון שבהם קוראים למפטיר קריאה חדשה, של ארבע הפרשיות או של מוספי היום, ולא חוזרים וקוראים את מה שקראו כבר, כבכל שבת. ולמעשה, כתבו אחרונים שבפרשת זכור, שחובת קריאתה מדאורייתא, וכן בפרשת פרה, שיש אומרים שחובת קריאתה מדאורייתא - אין

להעלות קטן למפטיר; ויש אומרים, שבכל ה'ארבע פרשיות' אין להעלותו. והגר"א נהג לעלות בעצמו למפטיר בכל הארבע פרשיות, ובפרשת זכור אף היה קורא בעצמו את הקריאה. והקהילות יעקב הורה בנוגע לפרשת זכור, שאף נער בשבת שלפני הבר מצוה לא יעלה לתורה. ובנוגע לראש השנה ויום כיפור - לדעת התהלה לדוד, ניתן להעלות בהם קטן למפטיר, ולדעת השערי אפרים, אין להעלות בהם קטן למפטיר.

האם יש עדיפות לקריאת הפטרה מתוך ספר נביאים שלם מודפס? האם מותר להמתין זמן רב עד שיביאו 'נביא' הכתוב על גבי קלף?

לדעת רוב הפוסקים, אין חובה לקרוא את הפטרה מתוך ספר הכתוב על גבי קלף כדין ספר תורה ומגילות, וניתן לקרואה מתוך ספר מודפס; וכן מנהג רוב ישראל. ויש אומרים, שאף אם הספר המודפס אינו מדויק לחלוטין בקרי ובכתיב, ניתן לקרוא מתוכו את הפטרה עם ברכותיה. ולדעת רבים מגדולי האחרונים, עדיף לקרוא מתוך ספר נביאים שלם מודפס, וכל שכן תנ"ך שלם, כנהוג במקומות רבים; אך לדעת החזון איש, אין הבדל בין ספר שלם מודפס להפטרה הנדפסת בחומש. והכתב סופר כתב: "אבל אין מדקדקים בזה, וגם בבית המדרש של אדוני אבי מורי ורבי מאור הגולה

[החתם סופר] זצ"ל, נקראה הפטרה תמיד כנהוג בכל מקום מתוך החומשים, ומנהגם של ישראל תורה היא".

ברם, כבר סמוך ונראה להמצאת הדפוס ולהתפשטות החומשים המודפסים, תמה בעל הלבוש בספרו על כך שלא קוראים את הפטרות מתוך ספר הכתוב על גבי קלף, כדין ספר תורה ומגילה; ולדעתו, אין יוצאים ידי חובה כלל בקריאה מתוך חומש מודפס. וכן הנהיג הגר"א בקהילתו, לקרוא את הפטרה מתוך קלף. ובעקבותיהם התפשט המנהג לקהילות נוספות בליטא, וכן לקהילות רבות מבני אשכנז בימינו, בעיקר בארץ ישראל. והמשנה ברורה משבח את הנוהגים כן, מחמת הפקפוקים ההלכתיים שבקריאה מתוך ספר מודפס; ונראה מדבריו שאף מקיימים בכך את מצוות "זֶה אֵלַי וְאֶנְהוּ".

ובמקום שנוהגים לקרוא מתוך קלף, ואירע שצריך להמתין עד שיביאוהו ממקום אחר - יש אומרים, שכדי למנוע 'טירחא דציבורא' יקראו מתוך ספר מודפס; ויש אומרים, שבודאי הציבור מוחלים על כך, ומתַרְצִים להמתין כדי לקיים את מנהגם, ולכן אף אם ימתינו זמן רב אין זה נחשב לטירחא דציבורא.

ויש שנהגו לקרוא בספר הכתוב על גבי קלף אשר מכיל את הפטרות בלבד, ולדעת חלק מן הראשונים - כך נהגו כבר בזמן חז"ל. והערוך השולחן כתב, שיש מקומות בליטא שנהגו כך. וגם לדעת הגרש"ז אויערבך זצ"ל, אם אין לציבור נביא שלם מקלף, יש עדיפות לקריאה מתוך ספר הפטרות על פני קריאה מתוך חומש. אולם, לדעת הבן איש חי, אין הבדל בין קריאה מתוך ספר הפטרות העשוי מקלף, לבין קריאה מתוך חומש מודפס; וכן כתב הגר"ח קניבסקי זצ"ל על פי דעת החזון איש הנ"ל.

ובמקום שנוהגים לקרוא מתוך קלף, ואירע שצריך להמתין עד שיביאוהו ממקום אחר - כתב בשו"ת זכר יהוסף, שרשאים לקרוא את הפטרה מתוך חומש מודפס, ואינם צריכים להמתין עד שבמנין שיש להם נביא מקלף יסיימו את הקריאה ויתנו להם. וכן הורה הגר"נ קרליץ זצ"ל, שבמקרה שצריכים להמתין זמן רב, עד שהציבור רואה בכך עָוֹל, אין להמתין. מאידך, לדעת הגר"ח זוננפלד זצ"ל, יש להמתין עד עד שיביאו 'נביא' הכתוב על גבי קלף, משום שבבודאי הציבור מוחלים על כבודם ורוצים להפטיר בהידור כמנהגם. וכן הורה הגרש"ז אויערבך זצ"ל, שמוותר להתעכב לצורך כך אף זמן רב. וכן הורה הגר"ש אלישיב זצ"ל, ולדעתו אף הזכר יהוסף לא הורה שאין להמתין אלא במקום שרוב הציבור לא אינו נוהג להחמיר בדבר, אך במקום שהציבור נוהגים כך, בוודאי הציבור מוחלים, ואין חשש לטירחא דציבורא.

(מ"ב דרשו חלק ג)

**אספנו עבורך
שיעורים מרתקים ב'משנה ברורה'**
עשרות אלפים בעולם היהודי ממשיכים בלימוד הלכות
שבת במסגרת 'דף היומי בהלכה', נצל הזדמנות זו!
לשיעורים בקו התוכן של 'דרשו' 077-2222-666

כמה דקות ביום ואתה בקיא בהלכות שבת!

טועמיה

טעמיות והגיגים מתוך הפרשה

בעל הטורים

פנינים מתוך פירוש בעל הטורים על הפרשה

נהגתי בביתי שלא לאכול עד שאדבר דברי, ברכת נטילת ידים ברכת המוציא

לְעַפְרוֹ. חסר, בגי' עין רע. עפרן עולה ת' כנגד ארבע מאות שקלים שלקח במערה וְאַבְרָהָם זָקֵן. וסמך ליה ו'ה' ב'ך' כשהזקן ולא יכול עוד לצאת ולבא לישא וליתן אז הוצרך לברכה וה' ברכו:

פָּא פִּינִימִים. כשבא במנין ימים שנים ברכו בכן שנולד יצחק וישם- כתיב, מלמד שנתנו לו סם המוות בקערה ומיהרו עליו לאכול כדי שלא ירגיש.

וַיִּישָׁם. ב' דסמיכי. הכא. ואידך ויישם בארון. רמז שרצו להמיתו וליתנו בארון והוא הרגיש ואמר לא אוכל עד אם דברתי דברי, כי עבד אברהם אנכי, נהגתי בביתי שלא לאכול עד שאדבר דברי, ברכת נטילת ידים ברכת המוציא ובוה חשב כי ינצל שכוס של ברכה לטובה מצטרף ולא לרעה. וכן היה לו, שבא המלאך והחזיר סם המוות לצד בתואל ואכל ומת.

וַי"מ שנתנו לו דבר איסור ואמר לא אוכל עד שאם דברתי דברי, עבד אברהם אנכי ואיני אוכל דבר איסור

אָז תִּנְקָה מְאֹלְתִי. אברהם אמר משבועתי והוא החמיר עליהם לומר שהביאו באלה שהיא חמורה יותר כדי שיתרצו

לְשׁוֹחַ בְּשָׂדֵהָ. היינו שיצחק תקן תפלת המנחה ואז נודמנה לו רבקה והיינו דכתיב על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצוא דהיינו אשה דכתיב מצא אשה מצא טוב

עַל פְּנֵי כָל אֶחָיו נָפַל. וסמך ליה ואלה תולדות יצחק לומר כשיפול ישמעאל באחרית הימים אז יצמח בן דוד שהוא מתולדות יצחק

האם לאחר נס ומופת כזה שהמים עולים לקראתה, יש עוד צורך במבחן החסד?

כשאליעזר ניצב ליד הבאר, התפלל "והיה הנערה אשר אמר אליה הטי נא כדך ואשתה ואמרה שתה וגם גמליך אשקה אותה הוכחת לעבדך ליצחק וכו'. וכשראה את רבקה כאשר כדה על שכמה מתקרבת אל הבאר והמים עולים לקראתה, ביקש ממנה הגמיאני נא מעט מים מדרך וכו'.

ויש לשאול האם לאחר נס ומופת כזה שהמים עולים לקראתה, יש עוד צורך במבחן החסד? הלא מן השמים הוכיחו שהיא צדקת?

אלא יש ללמוד מכך שמופתים אינם הוכחה על האדם שהוא מושלם ובעל מידות. יתכן שזה זכות אבות או סיבות אחרות. האדם נבחן רק בעבודתו העצמאית ובמידותיו הטובות.

(הגאון ר' אלעזר יועץ קופל זצ"ל 'משלחן גבוה' חיי שרה גיליון 28 תשפ"ג)

חיי שנה – חיי האדם

וכן עוד אמוראים חיו יותר מק"כ שנה, וא"כ כשמברכו עד מאה ועשרים שנה נמצא כמקלל במה שמגביל לו את החיים עד מאה ועשרים. והגר"מ שטרנבוך הוסיף שהרמב"ם כתב שבימות המשיח יאריכו חיי בני האדם, כי בהעדר הדאגות והצרות יארכו החיים, והלא אנו מצפים בכל יום שיבוא, וא"כ עכ"פ כשיבוא המשיח יהיה מצוי שאנשים יאריכו ימים יותר מק"כ שנה, ולכן בפשטות אין לברך עד מאה ועשרים שנה אלא יברך בסתמא שיזכה לאריכות ימים.

יש שנהגו לברך 'עד מאה שנה'

מאידיך יש שנהגו לברך 'עד מאה שנה', וכן מקובל בשם הגר"א, וכן כתב רעק"א בצוואתו. ומקור לשון זה הוא עפ"י המשנה באבות (ה' כ"א) בן מאה כאילו מת ועבר ובטל מן העולם. הגר"ש הירשלר כותב ששמע מר' חיים ליברמן שיש לברך 'עד מאה כעשרים שנה', והיינו שבן מאה יהיה כבן עשרים וכפירוש רש"י בתחילת הפרשה, ופעם איחל כן להגאון בעל שבט הלוי ונהנה מאד וממש זרחו פניו.

כחשבון 'משה', ובאותו פסוק מוזכר שימי האדם הם מאה ועשרים שנה. (וכ"כ המלבי"ם עיי"ש).

כי מסתמא לא יחיה חבריו יותר ממשה רבינו

והגר"מ שטרנבוך כתב שכיון שמשה רבינו חי ק"כ שנה, לכן הורגלו לברך איש לרעהו שיחיה מאה ועשרים שנה, כי מסתמא לא יחיה חבריו יותר ממשה רבינו.

ישנה שמועה בשם הגר"ח מבריסק שאין לברך את חבריו שיחיה עד מאה ועשרים שנה, כיון שיש בזה חשש איסור קללה, שהרי יכול לחיות יותר, שלא מצאנו שום מקור בתורה שחיי האדם מוגבלים למאה ועשרים שנה, ואדרבה מצאנו שרבי יוחנן חי ארבע מאות שנה,

מנהג העולם לברך אחד את השני שתחיה 'עד מאה ועשרים שנה'

מנהג העולם לברך אחד את השני שתחיה 'עד מאה ועשרים שנה', ורגילים להסתמך בזה על הפסוק "והיו ימי מאה ועשרים שנה" (בראשית ו' ג'), אכן כוונת הפסוק היא שהקב"ה האריך אפיים והמתין לאנשי דור המבול במשך מאה ועשרים שנה, וכמו שמבואר ברש"י, ואין לזה שייכות לאורך חיי האדם, וכבר עורר בזה האבן עזרא ש"א שזה קצב כל האדם ואם מצאנו יותר כן מצאנו מעט, ורק על הרוב ידבר, ואין זה אמת כי הנה שם חי שש מאות שנה וכל הדורות אחריו חיו שנים רבות, ובימי פלג חסרו השנים ומימות דוד עד היום שבעים או שמונים שנה. (וכן נראה בירושלמי בניזיר).

אכן המלבי"ם כן פירש שהקב"ה קבע ששנות חיי האדם יהיו מאה ועשרים. ויש שנתנו מקור למנהג זה ממשה רבינו שחי מאה ועשרים שנה, והאברבנאל מוסיף שבמדרש כתוב שנוכר שם משה קודם שנולד שנאמר 'בשגם הוא בשר' וחשבון 'בשגם'

התפלא הקרלינר רבי: כיצד יכול להיות כדבר הזה?

הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל: רבי שלום שבדרון זצ"ל אמר: ישנן שתי מצוות שאדם עושה בשמחה גדולה ומיוחדת- לימוד תורה בחשק, ואם מצליח ומקיים חסד מיוחד, גם זה נותן לו סיפוק רב. בדוק ומנוסה. והמציאות הטבעית הזו, רמוזה במילים הללו: "כי באור פניך נתת לנו ה' אלוקינו", היינו: שני הדברים הללו- תורת חיים ואהבת חסד- יש אור ה' מיוחד וממילא הוא מביא סיפוק ושמחה. את שניהם ראו בחייו של ראש ישיבת פוניב' זצ"ל: עמל התורה ושקידה עצומה מתוך שמחה אין קץ, וגמילות חסדים בעמל רב. אספר סיפור. הרבי מקרלין זצ"ל, שכיהן כאדמו"ר לפני השואה בא לבקר את רבי חיים עוזר זצ"ל מוילנא. הרב לא היה בבית, והוא הלך אליו לבית המדרש. דברו יחד בצידי בית המדרש בדברים העומדים ברומו של עולם. לפתע הגיע אברך צעיר ניגש אליהם ושאל: "היכן נמצא בבית המדרש ספר פלוני...?" רבי חיים עוזר הודיע אותו כיצד להשיג את הספר במדף ההוא. האברך נפרד ומיהר לקחת את הספר.

אמר הקרלינר רבי: "כזו חוצפה? וכי אינו רואה שעומד כאן גדול הדור, האם אין לו את מי לשאול אודות הספר?...". אמר לו רבי חיים עוזר זצ"ל: "אתם יכולים להיות בטוחים שהוא כל כך שקוע בלימוד, שאינו יודע בכלל אם מי דיבר, תברר ותיווכח שצדקתי...". התפלא הקרלינר רבי: כיצד יכול להיות כדבר הזה? הלך לברר, והתברר שאכן כך ממש, אותו אברך היה כל כך שקוע בלימוד, שלא ידע עם מי דיבר ולא ראה כלום. ככה? אמר הרבי לעצמו, לכזה אברך אני זקוק כראש ישיבה בשיבתנו- ישיבת קרלין. ואכן הרב שך הוכתר כראש ישיבת קרלין.... (מתוך 'יחי ראובן')

ועתה משנגמר השידוך נתברר לו שלא רעק"א שבדור הקודם, ולא מהדור הזה

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א: פעם שאלו את הרה"ק האהבת ישראל זי"ע, מהו זה שאומרים שהשידוך בידי שמים, והרי יש לו שונאים, והם עומדים ומקלקלים לי את השידוכים, ענה הרה"ק, אכן, הכל מן השמים, אלא אם השידוך באשערט (הגון וראוי) ישלחו מן השמים את המחוננים אל האוהבים, והם יאמרו עליך כל הטוב, ואם לאו יגיעו אל השונאים והם יורידו את השידוך.

פעם קבל איזה 'מחותן' בפני הפני מנחם' כי זה לאחרונה לקח 'חתן' לבנו והכל 'מכרו לו כי החתן הנו ממש 'רבי עקיבא אייגער', ועתה משנגמר השידוך נתברר לו שלא מיניה ולא מקצתיה - לא רעק"א שבדור הקודם, ולא בדור הזה, לא תלמיד חכם ולא בן תלמיד חכם, כי אם כמעט עם הארץ גמור... (תחת מה שאמרו לו כי הוא 'נודע ביהודה' נתברר שהוא 'נודע בגויים').

נענה הרה"ק ואמר, הנה בבוא העת והזמן לגמור השידוך עם 'בת פלוני לפלוני' שהוכרו ארבעים יום קודם יצירת הוולד. נוטל הקב"ה את השכל' מהורי המדובר, שלא יזיקו ולא יפריעו את הדבר מלבוא לידי גמר, ורק לכן הצליחו לפתותך בקל ש'חתן דנן' הנו רעק"א בכבודו ובעצמו... אמנם כעת משנגמר השידוך החזירו לך את השכל במתנת חנם מן השמים, וכי על זה דווה לך, אם היה עדיפא לך להשאיר מבלי שכלך... ימלא פיך תהילתו על שחזר אליך שכלך בשלימותו

(באר הפרשה תשע"ט)

והאדמו"ר התארח בביתם, נכנס לבקש ברכה על עצמו.

עם כניסתו חיך אליו האדמו"ר שהכירו ושאלו: 'מה קורה עם הפעילות?'

ענה ר' ירחמיאל: 'ברוך ה' שנותן כוחות לסדר עוד ועוד ילדים במוסדות תורניים. אולם הפעם בא אני בבקשה אל כבוד קדושת האדמו"ר:'

'היות ובמסגרת פעילותי אני נכנס לבתי חילונים רבים באשדוד וגלילותיה, ואותם האנשים 'בתייהם קבריהם'... (כך התנסח ר' ירחמיאל), אני מבקש מהרבי ברכה שלא אנזק חלילה בראיות אסורות ואזכה לשמור על קדושת עיני.'

ענה לו ה'לב שמחה' בזה הלשון: 'כתיב: 'ולא תתורו אחרי

לְמַה תַּעֲמֹד בַּחוּץ וְאֶנְכִּי פְּנִיתִי הַבַּיִת וּמָקוֹם לְגַמְלִים (כד לא)

אביו חורגו של הגה"צ רבי ירחמיאל קראם, ר' מנחם גולדשטיין זצ"ל, היה מראשוני המתישבים בישוב 'טלו סטון'. מקום ישוב פסטורלי ושקט, והכי חשוב, קרוב לירושלים ולמרכז. עקב מעלותיו הרבות, היו באים אדמו"רים רבים לנופש ומנוחה במקום ישוב זה.

אחד המיוחדים שהיה מגיע להתארח בבית ר' מנחם גולדשטיין הוא כ"ק האדמו"ר בעל ה'לב שמחה' מגור זצוק"ל. הוא אהב את ביתו הגדול והמרווח של ר' מנחם, ובסלון ביתו אף היה מקבל קהל מצומצם שבא אליו לעצה וברכה בימי שהותו ב'טלו סטון' פעם כשהגיע רבי ירחמיאל קראם לבקר את הוריו

במסגרת פעילותי
אני נכנס לבתים
רבים באשדוד
וגלילותיה, ואותם
האנשים 'בתייהם
קבריהם'... אני
מבקש מהרבי
ברכה

לבבכם ואחרי עיניכם', לכאורה היה צריך להיות כתוב איפכא, 'אחרי עיניכם ואחרי לבבכם', שהרי כבר דרשו חז"ל 'העיניים רואות והלב חומד'?' 'אלא', ענה הרבי, 'כנראה שמה שהלב אינו רוצה לראות, אף העיניים לא יראו...'

'חזק את לבבך וממילא העיניים לא יראו שום דבר איסור חלילה'. (מתוך הספר 'ירחמיאל')

רבי חיים צחק, מה יעזור שתתן לי, אני לא יודע מה לעשות עם זה...

יהודי בן תשעים. אבל רבי חיים בריסקער נפטר די צעיר בגיל שישים וחמש (!) רק כיון שהעמל שלו היה כ"כ גדול, והוא מיצה את כל כוחותיו, הוא היה נראה באמת זקן. החזון אי"ש - אמר ר' דב לנדו - הוא היה אדם שמיצה את הכחות שלו עד תום!

ידוע הסיפור שסיפר הג"ר

שמריהו גריינימן, שפעם אחת החזון אי"ש ישב ולמד, ולפתע שמעו קול נפילה מחדרו. מיהרו לחדר וראו את החזון אי"ש שרוע על הרצפה. נבהלו ושאלו אותו אם לקרוא לרופא. אמר החזון אי"ש - זה לא כלום פשוט טעיתי בשיקול הדעת... תמיד אני לומד עד שנשאר לי כח רק בשביל להגיע על המיטה. היום טעיתי בשיעור הזמן הזה... חשבת שיש לי יותר כח ולא היה לי, אז נפלת... לא קרה כלום...

הגאון ר' גדליה נדל אמר, למה פעם היו יותר למדנים מהיום? לא רק בגלל שפעם למדו יותר שעות - אלא בגלל שפעם למדו עם ריכוז של מאה אחוז רק בלימוד! היום רק קצת אחוזים בלימוד, וכל השאר - חושבים על הרבה דברים נוספים...

תנצל את הכוחות - עד תום, זה חזון אי"ש ולזה צריכים לשאוף!
וכ"א שינצל עד תום - יגיע הרבה...

(ארחות חיים - תשפ"ג)

הגה"צ רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א: נפגשתי עם הגאון ר' אליהו מן, ובקשתי ממנו לספר לי סיפור מעניין על מרן שה"ת רבי חיים קנייבסקי זצ"ל. וסיפר לי שבא יהודי לרבי חיים ואמר לו, אני רוצה להיות ה'רייכמן' של הדור הזה. שאל אותו ר' חיים, מה זה 'רייכמן' של הדור הזה?... אמר לו היהודי, רייכמן - נתן לרב שך פינקס צ'קים שרק חתום למטה, ואמר לו - תתן את זה למי שאתה רוצה, וכמה שאתה רוצה... גם אני רוצה - אמר היהודי - שיהיה לי הרבה כסף, ואני אוכל לעשות את זה עם הרב...

רבי חיים צחק, מה יעזור שתתן לי, אני לא יודע מה לעשות עם זה... תן את זה להרב מן, הוא יודע מה לעשות עם זה... ואח"כ אמר רבי חיים, אם כבר יש לך מושגים לבקש עשירות בשביל להיות מחזיק תורה גדול, אז למה אתה לא מבקש כבר להיות כמו החפץ חיים?... אמר לו רבי אליהו מן שעמד בסמוך - תפסת מרובה לא תפסת... אמר ר' חיים - טוב, אז כמו החזון אי"ש...! [החפץ חיים זה דור אחר, החזון אי"ש זה כבר הדור שלנו...] ומוסיף הרב מן, שכמה פעמים רבי חיים אמר לו, שהשאפה של בחור בדור שלנו שצריכה להיות היא - להיות כמו החזון אי"ש! ואין מי שמבין יותר טוב מה זה חזון אי"ש - כמו ר' חיים קנייבסקי. הבה ונחשוב לרעו: מה זה באמת להיות כמו החזון אי"ש?... ישנה הגדרה מאד מעניינית של מרן הגאון רבי דב לנדו שליט"א: הוא אמר את זה גם על רבי חיים מבריסק, אבל על החזון אי"ש הוא אמר את זה בהירות אישית.

רבי חיים מבריסק - יש תמונה שלו, ובתמונה הוא נראה זקן כמו

אם המצב שלפני המלחמה היה נמשך עוד שבועיים, היה כל עם ישראל חוזר בתשובה

הגה"צ רבי אריה שכטר זצ"ל:

לפני מלחמת שתי הימים, עם ישראל היה נתון בפחד נורא, כאשר חמשה צבאות ערב התאגדו לחסל חלילה את עם ישראל. מי שהתרברב יותר מכולם, ואיים לזרוק את כל היהודים לים, היה נאצר שליט מצרים. עם ישראל על כל חלקיו היה שרוי בפחד נורא. מדי יום התאספו בבתי הכנסיות יהודים מכל גווני הקשת, חרדים, דתיים וחילוניים, שהתפללו, אמרו סליחות ושלוש עשרה מידות, וקראו את השמים בתחינותיהם. ואכן הקב"ה שמע את תפילותיהם, והניסים שאירעו באותם ימים היו מעל ומעבר למה שיכלו לחלום.

באותם ימים שהייתי בחו"ל וקבלתי מכתב מבנו של הרב מבריסק, רבי רפאל סולוביצ'יק זצ"ל, שכתב לי כי אם המצב שלפני המלחמה היה נמשך עוד שבועיים, היה כל עם ישראל חוזר בתשובה. אבל רשעי ישראל שפחדו שעם ישראל יחזור בתשובה, לקחו את כל הכבוד של הניצחון לעצמם ושטפו את המוחות של הישראלים, שהיו במצב רוח מרומם, במחשבות כפירה של: "כחי ועצם ימי עשה לי את החיל הזה" (דברים ח, יז)

[אריה שאג פרשת חיי שרה]

אמרה לו הרבנית ע"ה הלא אמרתי לך שלא תרים הטלפון

ואַבְרָהָם יָקָן בַּאֲבִימִים (כד, א)

כשהיה מרן הגאון רבי משה פיינשטיין זצוק"ל מבוגר בשנים ותש כוחו, רצתה הרבנית ע"ה להקל על מרן זצ"ל והחלה לענות לטלפון כדי לשמור בריאותו.

פעם היתה הרבנית ע"ה צריכה לצאת מן הבית, ואמרה למרן זצ"ל שלא יענה לטלפון. כשהיתה בדרך צילצלה ומרן זצ"ל הרים הטלפון, אמרה לו הרבנית ע"ה הלא אמרתי לך שלא תרים הטלפון. השיב לה מרן זצ"ל "שמעתי נא, הלוא אני זקן בא בימים, ואיזה זכות יש לי מלבד מה שאני עונה לבני אדם שצריכים אותי, ואם לא אענה להם מי יודע מה זכות תהיה לי".

[דרכי משה, פרשת חיי שרה]

חֲמֵדַת יָמִים אוֹתוֹ קָרְאָת

רבותי, הקב"ה רוצה אותנו, הוא מתגאה בנו, אוהב אותנו, צריכים לשמוח, לרקוד, ששון ושמחה צריך להיות בבית כשאומרים את המילים האלו. רק תיזהרו לא לשפוך את היין מהגביע מרוב התלהבות והתרגשות...

הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א, על אמירת הקידוש בליל שבת וההשפעה העצומה שלה

"אמר רבי נטע דבר חזק, צריכים ללמוד את זה ולשנן את זה לילדים שלנו... רבותי, כשאנחנו אומרים 'שלא עשני גוי' על מה אנחנו מתכוונים? שהקב"ה לא עשה אותנו כמו אותו איוואן מהסיפורים שעובד כל היום בשדה תחת השמש הקופחת, בערב הולך לבית המרוזח ומבזבז את כל כספו על משקאות משכרים, ולאחר מכן מקיא ונרדם בתוך הסחי והמיאוס שהוא עצמו יצר, עד למחרת בבוקר, כדי לחזור ולעבוד יום נוסף??? נו... שלא עשני גוי. ברוך ה' שאני יושב במזגן ויש לי גם כוס קפה... זאת הכוונה???"

"בוודאי שלא! כשאני אומר שלא עשני גוי, אני מודה לקב"ה שהוא לא עשה אותי גוי, אפילו גוי עשיר, אפילו גוי חזק, אפילו גוי מפורסם ובעל שררה, אפילו האישי הכי עשיר בעולם, אפילו נשיא ארה"ב! הוא הגוי הכי מוצלח והכי מאושר, ואני, יהודי פשוט ועני, אין לי כלום, אני שמח ומודה לקב"ה שאני יהודי כזה פשוט וחסר אמצעים, ואני מעדיף את זה אלף אלפי פעמים יותר מלהיות הגוי הכי מוצלח והכי מאושר בעולם!"

"אשר בחר בנו מכל עם!" "אשר קידשנו במצוותיו ורצה בנו", רבותי, הקב"ה רוצה אותנו, הוא מתגאה בנו, הוא אוהב אותנו, או מקדש אותנו! צריכים לשמוח, לרקוד, ששון ושמחה צריך להיות בבית כשאומרים את המילים האלו. רק תיזהרו לא לשפוך את היין מהגביע מרוב התלהבות והתרגשות..."

"אז כשאנחנו עושים קידוש, צריכים לחשוב על כל זה. להתבונן במילים הנפלאות והקדושות הללו, למצוא בהם את הכח והיכולת לשמוח לא רק במהלך אמירת הקידוש, לא רק במהלך הסעודה שאחרי הקידוש, אלא במשך כל השבת ובמשך כל השבוע שלאחריה. (מתוך שיחה ללקראת שבת תשפ"ג)

"היה פעם יהודי שבא פעם להרה"ק רבי שלמק"ה מזוועה זיע"א, היה זה כנראה בליל שבת, באמצע הסעודה, או אולי אחרי הסעודה. הוא בא עם 'הזכרה' קשה מאוד, איזה סיפור של אדם שהיה בסכנה גדולה, והיו צריכים ישועה על טבעית כדי להציל אותו."

"נענה רבי שלמק"ה ואמר, תשובה שצריכים להחזיר אותה לעצמות ולהבין אותה... "אם היית בא אלי לפני קידוש", אמר רבי שלומק"ה, "הייתי יכול לבטל את רוע הגזירה. כי כשאני אומר קידוש, אני נעשה שותף לקב"ה במעשה שמים וארץ, ואם אני שותף שלו, יש לי כח להתערב בקבלת ההחלטות..."

"בקידוש של ליל החג אנחנו אומרים "אשר בחר בנו מכל עם ורוממנו מכל לשון, וקידשנו במצוותיו". בקידוש של ליל שבת, אנחנו גם אומרים נוסח דומה: "אשר קדשנו במצוותיו ורצה בנו, ושבת קדשו באהבה וברצון הנחילנו..."

"בחר בנו!", "ורצה בנו", "רוממנו!". "קידשנו!!!". רבותי, תחשבו על המילים הנפלאות הללו. הקדוש ברוך הוא בחר בך, הוא בחר בי, הוא בחר בכלנו כעם, ובכל אחד ואחד מאתנו באופן פרטי. זה דבר נורא, זה מחייב, זה משמח!

"יש סיפור מאוד ידוע עם הצדיק הירושלמי רבי נטע צינווירט, שיום אחרי הבחירות בארה"ב, הוא היה בירר לפני שניגש להתפלל שחרית מי ניצח בבחירות... אמרו לו שג'ורג' בוש ניצח, או... ג'ורג' בוש ניצח??? בסדר, עכשיו אפשר ללכת להתפלל..."

"ניגשו אליו ושאלו אותו, רבי נטע רבי נטע... מה זאת אומרת? ממת? אתה מתעניין בפוליטיקה? ועוד בפוליטיקה של ארה"ב? ועוד לפני התפילה??? מה פתאום יהודי כמון מדבר על פוליטיקה אמריקאית לפני תפילת שחרית???"

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה